2020_5_429_464

നിരാകരണപത്രം

(Disclaimer)

പ്രാദേശികഭാഷയിൽ വിവർത്തനം ചെയ്ത വിധിന്യായം നിർമ്മിത ബുദ്ധ്യാധിഷ്ഠിത വിവർത്തന ഉപകരണത്തിൻറെ സഹായത്തോടെ കേരള ഹൈക്കോടതിയിലെ ഐ.റ്റി. ഡയറക്ടറേറ്റ് സാധൂകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. എന്നിരുന്നാലും, ഇതിൻറെ ഉള്ളടക്കത്തിൽ ആശയപരമായോ സാംഗത്യപരമായോ വ്യാകരണപരമായോ ആഖ്യാനപരമായോ തെറ്റുകൾ കടന്നു കൂടാൻ സാധ്യതയുള്ളതാണ്. ഈ തർജ്ജമ കേവലം വ്യവഹാരകക്ഷികളുടെയും പൊതുജനങ്ങളുടെയും പൊതുവായ അറിവിലേക്ക് ഉപയോഗപ്പെടുത്തുവാൻ വേണ്ടി മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്. ഔദ്യോഗികവും പ്രായോഗികവുമായ എല്ലാ ആവശ്യങ്ങൾക്കും വിധി നിർവഹണ നടപ്പാക്കലുകൾക്കും പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിൻറെ ഇംഗ്ലീഷ് പതിപ്പ് ആധികാരികവും അന്തിമവും ആയിരിക്കും.

2020_5_429_464

ന്യൂ ഇന്ത്യ അഷ്വറൻസ് കമ്പനി ലിമിറ്റഡ്

v.

ഹില്ലി മൾട്ടിപർപ്പസ് കോൾഡ് സ്റ്റോറേജ് പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ്

(സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പറുകൾ: 2013-ലെ 10941-10942)

2020 മാർച്ച് 04

[ജസ്റ്റിസ് അരുൺ മിശ്ര, ജസ്റ്റിസ് ഇന്ദിര ബാനർജി, ജസ്റ്റിസ് വിനീത് ശരൺ, ജസ്റ്റിസ് എം. ആർ. ഷാ, ജസ്റ്റിസ് എസ്. രവീന്ദ്ര ഭട്ട്]

ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമം, 1986 - വകുപ്പ് 13(2)(a) - പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം, 30 ദിവസത്തിന് പുറമെ 15 ദിവസത്തിലധികം നീട്ടി നൽകാനുള്ള ജില്ലാ ഫോറത്തിന്റെ അധികാരം - വിധി: നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a) ഒറ്റനോട്ടത്തിൽ വായിച്ചാൽ വ്യക്തമാകുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് അയയ്ക്കേണ്ട പരാതിയുടെ പകർപ്പ്, 30 ദിവസത്തിനുള്ളിൽ കേസിനെക്കുറിച്ചുള്ള (അല്ലെങ്കിൽ പരാതിയെക്കുറിച്ചുള്ള) അവരുടെ ഭാഷ്യം (അല്ലെങ്കിൽ മറുപടി) നൽകാനുള്ള നിർദ്ദേശത്തോടെയായിരിക്കണം എന്നാണ് - ഈ 30 ദിവസത്തെ കാലയളവ് ജില്ലാ ഫോറത്തിന് നീട്ടി നൽകാൻ കഴിയുമെങ്കിലും, അത് 15 ദിവസത്തിനപ്പുറം ആകാൻ പാടില്ല എന്നും ഈ വകുപ്പ് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു - നിയമത്തിലെയും റെഗുലേഷനുകളിലെയും പ്രസക്തമായ വ്യവസ്ഥകളിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള കാലയളവിന് ശേഷവും, മതിയായ കാരണം ഉണ്ടെങ്കിൽ (അത് ബന്ധപ്പെട്ട അധികാരിയുടെ തൃപ്തിക്ക് വിധേയമായിരിക്കണം), പരാതികളോ അപ്പീലുകളോ ഫയൽ ചെയ്യാൻ നിയമം അനുവദിക്കുന്നുണ്ട്, അത് നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ വിവേകമാണ് - എന്നാൽ, 45 ദിവസത്തെ (30 ദിവസവും അധികം 15 ദിവസവും) നീട്ടിയ കാലയളവിന് ശേഷവും പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിന് വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a) പ്രകാരം അത്തരമൊരു വിവേചനാധികാരം വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടില്ല - ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പുകൾ (1), (2) എന്നിവയിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ പിന്തുടരുകയോ പാലിക്കുകയോ ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ ലംഘിക്കപ്പെട്ടു എന്ന് ചോദ്യം ചെയ്യാൻ പാടില്ല എന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്ന ഒരു പ്രത്യേക വിശദീകരണത്തോടെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3) നിയമമാക്കിയതിലൂടെ, നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം വ്യക്തമാണ്; അതായത്, മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കൂടുതൽ സമയം നിഷേധിക്കുന്നത് (എതിർകക്ഷിക്ക്) സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ നിഷേധിക്കുന്നതിന് അല്ലെങ്കിൽ ലംഘിക്കുന്നതിന് തുല്യമാകില്ല - വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3)-ലെ ഈ വ്യവസ്ഥ, നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a)-ൽ വ്യക്തമാക്കിയ

2020_5_429_464

കാലഹരണംയെ ബലപ്പെടുത്തുന്നു - അതുകൊണ്ട്, പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലഹരണം വ്യക്തമാക്കുന്ന നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a)-ലെ വ്യവസ്ഥ നിർബന്ധിതമാണ്, അല്ലാതെ നിർദ്ദേശകമല്ല എന്നതിൽ നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം തികച്ചും വ്യക്തമാണ്.

ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമം, 1986 - വകുപ്പ് 13(2) - സിവിൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1908 - ഉത്തരവ് VIII ചട്ടം 1 - ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഭാഷ, സിവിൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1908-ലെ അനുശാസനം VIII, ചട്ടം 1-ന് തുല്യമാണ് എന്നും, നിയമസംഹിതയിലെ മേൽപ്പറഞ്ഞ വ്യവസ്ഥ പ്രകാരം ഒരു കേസിൽ ലിഖിത വാദങ്ങൾ ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകാൻ കഴിയുമെങ്കിൽ, അത് ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമപ്രകാരമുള്ള പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനും ബാധകമാകുമെന്നും, അതിനാൽ ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a) നിർദ്ദേശകമാണ്, നിർബന്ധിതമല്ല എന്നും വാദിക്കപ്പെട്ടു - വിധി: അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10 എന്നിവയോടൊപ്പം ചേർത്ത് അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 വായിക്കുമ്പോൾ, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 പ്രകാരം നൽകിയിട്ടുള്ള പരമാവധി 120 ദിവസത്തെ കാലയളവ് വാസ്തവത്തിൽ നിർബന്ധിതമല്ല, മറിച്ച് നിർദ്ദേശകം മാത്രമാണ് എന്ന് ശ്രദ്ധേയമാണ് - അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10 നിർബന്ധിതമാക്കുന്നത്, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 പ്രകാരം നൽകിയിട്ടുള്ള സമയത്തിനുള്ളിൽ രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ, "കോടതി അയാൾക്കെതിരെ വിധി പ്രസ്താവിക്കുകയോ കേസിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഉചിതമെന്ന് തോന്നുന്ന ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുകയോ ചെയ്യണം" എന്നാണ് - അസാധാരണമായ കേസുകളിൽ പരമാവധി 120 ദിവസത്തെ കാലയളവിനപ്പുറവും സമയം അനുവദിക്കാൻ കോടതിക്ക് വിവേചനാധികാരം നൽകിയിട്ടുണ്ട് എന്ന് ഇത് വ്യക്തമായി സൂചിപ്പിക്കുന്നു - നിയമസംഹിതയിൽ നൽകിയിട്ടുള്ള കാലഹരണംക്കുള്ളിൽ രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിനെ തുടർന്ന് നിയമസംഹിതയിൽ ഒരു അനന്തരഫലവും ഉണ്ടാകുന്നില്ല എന്നത് ശ്രദ്ധേയമാണ് - എന്നാൽ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (b)(ii) വ്യക്തമാക്കുന്നത്, നൽകിയിട്ടുള്ള കാലഹരണംക്കുള്ളിൽ എതിർകക്ഷി കേസ് അവതരിപ്പിക്കാൻ വീഴ്ച്ച വരുത്തുകയോ പരാജയപ്പെടുകയോ ചെയ്താൽ, പരാതി എക്സ്പാർട്ടെ ആയി എതിർകക്ഷിക്ക് എതിരെ മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകാനുള്ള അനന്തരഫലം വ്യക്തമായി വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നുണ്ട് - നിശ്ചിത കാലഹരണംക്കുള്ളിൽ പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിന് അനന്തരഫലങ്ങൾ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുകയും, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പുകൾ (1), (2) എന്നിവയിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ടുള്ള നടപടികൾ, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ പാലിച്ചില്ല എന്ന കാരണത്താൽ ഒരു കോടതിയിലും ചോദ്യം ചെയ്യാൻ പാടില്ല എന്ന് തുടർന്ന് വ്യവസ്ഥ

ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നതോടെ, പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലഹരണം വ്യക്തമാക്കുന്ന നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a)-ലെ വ്യവസ്ഥ നിർബന്ധിതമാണ്, അല്ലാതെ നിർദ്ദേശകമല്ല എന്ന നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം തികച്ചും വ്യക്തമാണ് - നിയമസംഹിതയിലെ അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1-ലെ വ്യവസ്ഥകൾ നിർദ്ദേശകമാണ്, നിർബന്ധിതമല്ല. എന്നിരുന്നാലും, അത് ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-മായി ബന്ധപ്പെട്ട കേസുകൾക്കോ, അല്ലെങ്കിൽ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ന് സമാനമായ വ്യവസ്ഥകൾ ഉൾപ്പെടുന്നതും, അനന്തരഫലങ്ങൾ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നതുമായ മറ്റ് നിയമനിർമ്മാണങ്ങൾക്കോ ബാധകമാകില്ല.

ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമം, 1986 - വകുപ്പ് 13 - 1986-ലെ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13 പ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണം - പ്രാബല്യത്തിൽ വരുന്ന സമയം - വിധി: ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പുകൾ (2)-ലെ ഖണ്ഡങ്ങൾ (a) യും (b) യും വ്യക്തമാക്കുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകേണ്ടത് പരാതിയുടെ പകർപ്പാണ് എന്നും, 30 ദിവസത്തിനുള്ളിലോ അല്ലെങ്കിൽ 15 ദിവസത്തിൽ കവിയാത്ത നീട്ടിയ കാലയളവിലോ കേസിനെക്കുറിച്ചുള്ള അവരുടെ ഭാഷ്യം നൽകാൻ നിർദ്ദേശിക്കണം എന്നുമാണ് - അപ്രകാരം, മേൽപ്പറഞ്ഞ വ്യവസ്ഥയിൽ നിന്ന് തന്നെ ഇത് വ്യക്തമാണ്: അംഗീകരിച്ച പരാതിയുടെ പകർപ്പ് കൈമാറിയതിന് ശേഷമാണ് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലയളവ് ആരംഭിക്കുക - കൂടാതെ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ ചട്ടങ്ങൾ, 2005-ലെ റെഗുലേഷൻ 10-ഉം പരാതിയുടെ പകർപ്പ് സഹിതം നോട്ടീസ് നൽകുന്നതിനുള്ള നടപടിക്രമം വ്യക്തമാക്കുന്നു - അതിനാൽ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13 പ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണം ആരംഭിക്കുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് പരാതിയോടൊപ്പം നോട്ടീസ് ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലാണ്, അല്ലാതെ പരാതിയുടെ നോട്ടീസ് മാത്രം ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലല്ല.

റഫറൻസിന് മറുപടി പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, ഈ കോടതി ഇപ്രകാരം വിധി പ്രസ്താവിച്ചു:

<u>ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a) പ്രകാരം വിഭാവനം ചെയ്തിട്ടുള്ളതുപോലെ, പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം, 30 ദിവസത്തിന് പുറമെ 15 ദിവസത്തിലധികം നീട്ടി നൽകാൻ ജില്ലാ ഫോറത്തിന് അധികാരം ഉണ്ടോ?</u>

1. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a) ഒറ്റനോട്ടത്തിൽ വായിച്ചാൽ വ്യക്തമാകുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് അയയ്ക്കേണ്ട പരാതിയുടെ പകർപ്പ്, 30 ദിവസത്തിനുള്ളിൽ കേസിനെക്കുറിച്ചുള്ള (അല്ലെങ്കിൽ പരാതിയെക്കുറിച്ചുള്ള) അവരുടെ ഭാഷ്യം (അല്ലെങ്കിൽ മറുപടി) നൽകാനുള്ള നിർദ്ദേശത്തോടെയായിരിക്കണം എന്നാണ്. ഈ 30 ദിവസത്തെ കാലയളവ് ജില്ലാ ഫോറത്തിന് നീട്ടി നൽകാൻ കഴിയുമെങ്കിലും, അത് 15 ദിവസത്തിനപ്പുറം ആകാൻ പാടില്ല എന്നും ഈ വകുപ്പ് തുടർന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. [ഖണ്ഡിക 8][447-C-D]

2020_5_429_464

2. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a) പ്രകാരം എതിർകക്ഷിക്ക് '*30 ദിവസത്തെ കാലയളവിനുള്ളിലോ അല്ലെങ്കിൽ ജില്ലാ ഫോറം അനുവദിച്ചേക്കാവുന്ന 15 ദിവസത്തിൽ കവിയാത്ത നീട്ടിയ കാലയളവിലോ*' മറുപടി നൽകാൻ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. എതിർകക്ഷിക്ക് 30 ദിവസം സമയവും, അതിനുപുറമെ ഫോറത്തിന്റെ വിവേചനാധികാരത്തിൽ അധികമായി 15 ദിവസവും മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാൻ ലഭിക്കണം എന്നുള്ളത് നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം വളരെ വ്യക്തമാക്കുന്നു. 45 ദിവസത്തിലധികം സമയം അനുവദിക്കാനുള്ള കൂടുതൽ വിവേചനാധികാരം ഈ നിയമം വഴി ഉദ്ദേശിക്കുന്നില്ല. [ഖണ്ഡിക 13][448-D-E]

3. നിയമനിർമ്മാണ സഭ, അതിന്റെ വിവേകത്തിൽ, നിയമത്തിലെയും റെഗുലേഷനുകളിലെയും പ്രസക്തമായ വ്യവസ്ഥകളിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള കാലയളവിന് ശേഷവും, മതിയായ കാരണം കക്ഷി നൽകുകയാണെങ്കിൽ (അത് ബന്ധപ്പെട്ട അധികാരിയുടെ തൃപ്തിക്ക് വിധേയമായിരിക്കണം), പരാതികളോ അപ്പീലുകളോ ഫയൽ ചെയ്യാൻ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a) പ്രകാരം നീട്ടിയ 45 ദിവസത്തെ (30 ദിവസവും അധികം 15 ദിവസവും) കാലയളവിന് ശേഷം പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിന് അത്തരമൊരു വിവേചനാധികാരം വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടില്ല. നിയമനിർമ്മാണ സഭയ്ക്ക് അത്തരം വ്യവസ്ഥ നിർബന്ധിതമാക്കാൻ താൽപ്പര്യമില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ, മറിച്ച് നിർദ്ദേശകം മാത്രമാക്കാനാണ് ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നതെങ്കിൽ, പരാതികളും അപ്പീലുകളും ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനായി വ്യവസ്ഥ ചെയ്തതുപോലെ, മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലയളവ് 45 ദിവസത്തിനപ്പുറവും നീട്ടി നൽകുന്നതിനുള്ള വ്യവസ്ഥ ഉൾപ്പെടുത്തുമായിരുന്നു. നിയമത്തിലെ ഒരു പ്രത്യേക വ്യവസ്ഥയിൽ ഒരു ഒഴിവുകഴിവ് ഉണ്ടാക്കുന്നത് കോടതികളുടെ അധികാരപരിധിയിൽ വരുന്ന കാര്യമല്ല, അപ്രകാരം ചെയ്താൽ അത് നിയമനിർമ്മാണം നടത്തുന്നതിനോ അല്ലെങ്കിൽ നിയമത്തിൽ വ്യവസ്ഥ ചേർക്കുന്നതിനോ തുല്യമാകും, ഇത് അനുവദനീയമല്ല. [ഖണ്ഡിക 17][449-G-H; 450-A]

4. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പുകൾ (1), (2) എന്നിവയിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ പിന്തുടരുകയോ പാലിക്കുകയോ ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ ലംഘിക്കപ്പെട്ടു എന്ന് ചോദ്യം ചെയ്യാൻ പാടില്ല എന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്ന ഒരു പ്രത്യേക വിശദീകരണത്തോടെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3) നിയമമാക്കിയതിലൂടെ, നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം വ്യക്തമാണ്; അതായത്, മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കൂടുതൽ സമയം നിഷേധിക്കുന്നത് (എതിർകക്ഷിക്ക്) സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ നിഷേധിക്കുന്നതിന് അല്ലെങ്കിൽ ലംഘിക്കുന്നതിന് തുല്യമാകില്ല. വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3)-ലെ ഈ വ്യവസ്ഥ, നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a)-ൽ വ്യക്തമാക്കിയ സമയപരിധിയെ കൂടുതൽ ബലപ്പെടുത്തുന്നു. [ഖണ്ഡിക 17][450-B-C]

5. *'തിടുക്കത്തിലുള്ള നീതി, കുഴിച്ചുമൂടപ്പെട്ട നീതിയാണ്'* എന്നത് സത്യമാണ്. എന്നാൽ അതേ ശ്വാസത്തിൽ തന്നെ, *'നീതി വൈകുന്നത് നീതി നിഷേധിക്കലാണ്'* എന്നും പറയുന്നു. നിയമനിർമ്മാണ സഭ രണ്ടാമത്തെ തത്വമാണ് തിരഞ്ഞെടുത്തിരിക്കുന്നത്, അതിന് മതിയായ കാരണമുണ്ട്. ഉപഭോക്താവിന് വേഗത്തിലുള്ള നീതി ലഭ്യമാക്കുക എന്ന ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിന്റെ ലക്ഷ്യവുമായി ഇത് പൊരുത്തപ്പെടുന്നു. പരാതിക്ക് മറുപടി നൽകാൻ എതിർകക്ഷിക്ക് മതിയായ സമയം നിഷേധിച്ചിട്ടില്ല. 30 ദിവസത്തെ കാലയളവിന് ശേഷം 15 ദിവസത്തിനപ്പുറം സമയം നീട്ടിനൽകാനുള്ള വിവേചനാധികാരം പരിമിതപ്പെടുത്തി, അതിന്റെ അനന്തരഫലങ്ങൾ ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (b)(ii) പ്രകാരം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യു എന്ന് മാത്രം. ഈ വ്യവസ്ഥ കാരണം ചില കേസുകളിൽ എതിർകക്ഷിക്ക് ബുദ്ധിമുട്ട് നേരിട്ടേക്കാം; എങ്കിലും, ഉപഭോക്തൃ തർക്കങ്ങൾക്ക് വേഗത്തിലുള്ളതും ലളിതവുമായ പരിഹാരം നൽകുക എന്ന നിയമത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിനായി, ഒരു കക്ഷിക്ക് ഉണ്ടാകാനിടയുള്ള ബുദ്ധിമുട്ട് അവഗണിക്കപ്പെടേണ്ടതാണ്. [ഖണ്ഡിക 20] [452-B-D]

6. കൂടാതെ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഭാഷ, സിവിൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1908-ലെ അനുശാസനം VIII, ചട്ടം 1-ന് *സമാനമാണ്* എന്നും, നിയമസംഹിതയിലെ മേൽപ്പറഞ്ഞ വ്യവസ്ഥ പ്രകാരം ഒരു കേസിൽ ലിഖിത വാദം ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകാൻ കഴിയുമെങ്കിൽ, അത് ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമപ്രകാരമുള്ള പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനും ബാധകമാകുമെന്നും, അതിനാൽ ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a) നിർദ്ദേശകമാണ്, നിർബന്ധിതമല്ല എന്നും വാദിക്കപ്പെട്ടു. ഈ വിഷയത്തിൽ ശ്രദ്ധേയമായത്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലും അതിന്റെ കീഴിൽ രൂപപ്പെടുത്തിയ റെഗുലേഷനുകളിലും പരാമർശിച്ചിട്ടുള്ള വ്യവസ്ഥകൾക്കുവേണ്ടി ഒഴികെ, നിയമസംഹിതയിലെ വ്യവസ്ഥകൾ ഉപയോഗിക്കുന്നത് ഒഴിവാക്കാൻ ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ റെഗുലേഷനുകൾ, 2005-ലെ റെഗുലേഷൻ 26 വ്യക്തമായി നിർബന്ധിക്കുന്നു എന്നതാണ്. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (4)-ൽ എണ്ണിപ്പറഞ്ഞിട്ടുള്ള പ്രത്യേക കാര്യങ്ങളിൽ മാത്രമാണ് ഇത് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്. നിയമസംഹിതയിലെ അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 പ്രകാരം രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിനെ തുടർന്ന്, നിയമസംഹിതയിൽ നൽകിയിട്ടുള്ള സമയത്തിനുള്ളിൽ അപ്രകാരം ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിന് ഒരു അനന്തരഫലവും ഉണ്ടാകുന്നില്ല എന്നത് ശ്രദ്ധേയമാണ്. ഇനി, നിയമസംഹിതയിലെ പ്രസക്തമായ വ്യവസ്ഥകൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10 എന്നിവയോടൊപ്പം അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 ചേർത്ത് വായിക്കുമ്പോൾ, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 പ്രകാരം നൽകിയിട്ടുള്ള പരമാവധി 120 ദിവസത്തെ കാലയളവ് വാസ്തവത്തിൽ നിർബന്ധിതമല്ല, മറിച്ച് നിർദ്ദേശകം മാത്രമാണ് എന്ന് ശ്രദ്ധേയമാണ്.

അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10 നിർബന്ധിതമാക്കുന്നത്, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 പ്രകാരം നൽകിയിട്ടുള്ള സമയത്തിനുള്ളിൽ രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ, *"കോടതി അയാൾക്കെതിരെ വിധി പ്രസ്താവിക്കുകയോ കേസിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഉചിതമെന്ന് തോന്നുന്ന ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുകയോ ചെയ്യണം"* എന്നാണ്. ഈ വ്യവസ്ഥകളുടെ യോജിച്ച വ്യാഖ്യാനം വ്യക്തമായി സൂചിപ്പിക്കുന്നത്, അസാധാരണമായ കേസുകളിൽ പരമാവധി 120 ദിവസത്തെ കാലയളവിനപ്പുറവും സമയം അനുവദിക്കാൻ കോടതിക്ക് വിവേചനാധികാരം ഉണ്ട് എന്നാണ്. മറുവശത്ത്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (b)(ii) വ്യക്തമാക്കുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകിയിട്ടുള്ള സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ കേസ് അവതരിപ്പിക്കാൻ വീഴ്ച്ച സംഭവിക്കുകയോ പരാജയപ്പെടുകയോ ചെയ്താൽ, പരാതി ഏകപക്ഷീയമായി എതിർകക്ഷിക്ക് എതിരെ മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകാനുള്ള അനന്തരഫലം വ്യക്തമായി വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നുണ്ട്. [ഖണ്ഡിക 21][452-E-H; 453-A-B]

7. പരാതിക്ക് നിശ്ചിത സമയത്തിനുള്ളിൽ മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിന്റെ അനന്തരഫലങ്ങൾ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരിക്കുകയും ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പുകൾ (1), (2) എന്നിവയിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ടുള്ള നടപടികൾ, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ പാലിച്ചില്ല എന്ന കാരണത്താൽ ഒരു കോടതിയിലും ചോദ്യം ചെയ്യാൻ പാടില്ല എന്ന് തുടർന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നതോടെ, പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയപരിധി വ്യക്തമാക്കുന്ന നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a)-ലെ വ്യവസ്ഥ നിർബന്ധിതമാണ്, അല്ലാതെ നിർദ്ദേശകമല്ല എന്ന നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം തികച്ചും വ്യക്തമാണ്. [ഖണ്ഡിക 21] [453-F-G]

8. ജില്ലാ ഫോറം പരാതികൾ തീർപ്പാക്കുന്നതിൽ കാലതാമസം ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടതിനെ തുടർന്ന്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3A) നിയമനിർമ്മാണ സഭ കൂട്ടിച്ചേർക്കുകയും, പരാതികൾ തീർപ്പാക്കുന്നതിന് ഒരു സമയപരിധി വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. പരാതികൾ വേഗത്തിൽ തീർപ്പാക്കുക എന്നതായിരുന്നു നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം എന്നും, അത് ഇപ്പോഴും അങ്ങനെ തന്നെയാണെന്നും ഇതിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാണ്. കേസുകൾ തീർപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകുന്നതിന് (അതിന്റെ കാരണങ്ങൾ രേഖപ്പെടുത്തണം), ഫോറത്തിന് വിവേചനാധികാരം നൽകിയിരിക്കുന്നതിലൂടെ, ആവശ്യമുള്ളിടത്തെല്ലാം സമയപരിധി നീട്ടിനൽകാൻ കഴിയുമെന്ന് നിയമനിർമ്മാണ സഭ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ, കൂടുതൽ നീട്ടി നൽകാൻ പാടില്ലാത്ത സാഹചര്യങ്ങളിൽ *[വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a)-ന്റെ കാര്യത്തിലെന്നപോലെ],* നിയമത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിനായി നിയമനിർമ്മാണ സഭ ബോധപൂർവ്വം അത്തരം വ്യവസ്ഥകൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ല. [ഖണ്ഡിക 22][453-H; 454-A-B]

2020_5_429_464

<u>ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമം, 1986-ലെ വകുപ്പ് 13 പ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണം ആരംഭിക്കുന്നത് എപ്പോഴാണ്?</u>

9. ഈ ചോദ്യം തീരുമാനിക്കുന്നതിനായി, ഈ കോടതി ആദ്യം ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെയും അതിന്റെ കീഴിൽ രൂപപ്പെടുത്തിയ റെഗുലേഷനുകളിലെയും പ്രസക്തമായ വ്യവസ്ഥകൾ വിശകലനം ചെയ്യാം. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പുകൾ (2)-ലെ ഖണ്ഡങ്ങൾ (a) യും (b) യും വ്യക്തമാക്കുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകേണ്ടത് പരാതിയുടെ പകർപ്പാണ് എന്നും, 30 ദിവസത്തിനുള്ളിലോ അല്ലെങ്കിൽ 15 ദിവസത്തിൽ കവിയാത്ത നീട്ടിയ കാലയളവിലോ കേസിനെക്കുറിച്ചുള്ള അവരുടെ ഭാഷ്യം നൽകാൻ നിർദ്ദേശിക്കണം എന്നുമാണ്. അപ്രകാരം, മേൽപ്പറഞ്ഞ വ്യവസ്ഥയിൽ നിന്ന് തന്നെ ഇത് വ്യക്തമാണ്: അംഗീകരിച്ച പരാതിയുടെ പകർപ്പ് കൈമാറിയതിന് ശേഷമാണ് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലയളവ് ആരംഭിക്കുക. കൂടാതെ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ റെഗുലേഷനുകൾ, 2005-ലെ റെഗുലേഷൻ 10-ഉം പരാതിയുടെ പകർപ്പ് സഹിതം നോട്ടീസ് നൽകുന്നതിനുള്ള നടപടിക്രമം വ്യക്തമാക്കുന്നു. റെഗുലേഷൻ 10(5) വ്യക്തമായി പരാമർശിക്കുന്നത്, "*നോട്ടീസിനൊപ്പം, പരാതിയുടെ പകർപ്പുകൾ, അപ്പീലിന്റെ കാരണങ്ങളുടെ മെമ്മോറാണ്ടം, സന്ദർഭമനുസരിച്ച് ഹർജികൾ, ഫയൽ ചെയ്ത മറ്റ് രേഖകൾ എന്നിവ എതിർകക്ഷിക്ക്/പ്രതിക്ക് കൈമാറേണ്ടതാണ്*" എന്നാണ്. എതിർകക്ഷി മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലഹരണാവധി ആരംഭിക്കുന്നത് പരാതിയുടെ പകർപ്പ് കൈമാറുമ്പോഴാണ് എന്നും ഇതേ വാചകം വ്യക്തമാക്കുന്നു. [ഖണ്ഡിക 37][461-F-H; 462-A]

10. ഇനി ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകളിലേക്ക് തിരികെ വരുമ്പോൾ, വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡങ്ങൾ (a) യും (b) യും യോജിച്ചു വായിച്ചാൽ ഈ നിയമപ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണം ആരംഭിക്കുന്നത് പരാതിയുടെ പകർപ്പ് സഹിതമുള്ള നോട്ടീസ് ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലാണ് എന്നും, വെറും നോട്ടീസ് ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലല്ല എന്നും വ്യക്തമാകും. കാരണം, പരാതിയിൽ ഉന്നയിച്ചിട്ടുള്ള കാര്യങ്ങൾക്ക് നിശ്ചിത സമയത്തിനുള്ളിൽ മറുപടി നൽകേണ്ടതുണ്ട്. പരാതിയുടെ പകർപ്പ് എതിർകക്ഷിക്ക് ലഭിച്ചില്ലെങ്കിൽ, അയാൾക്ക് മറുപടി നൽകാൻ കഴിയില്ല. അതിനാൽ, പരാതിയുടെ പകർപ്പ് കൈമാറാതെ നോട്ടീസ് മാത്രം നൽകുന്നത് മതിയാകില്ല. നിയമത്തിലെ മേൽപ്പറഞ്ഞ വകുപ്പ് പ്രകാരം 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണം ആരംഭിക്കുന്ന ഘട്ടമായി അതിനെ കണക്കാനാവില്ല. എങ്കിലും, ഈ കോടതിക്ക് ഒരു വ്യക്തത നൽകാനുള്ളത്, നോട്ടീസിനൊപ്പം പരാതിയുടെ പകർപ്പ് ലഭിച്ചില്ല എന്ന ആക്ഷേപം ആദ്യ തീയതിയിൽ തന്നെ ഉന്നയിക്കണം, അതിനുശേഷം ഉന്നയിക്കാൻ പാടില്ല. അപ്രകാരം പിന്നീട് ഉന്നയിക്കാൻ അനുവദിച്ചാൽ, ഉപഭോക്തൃ തർക്കങ്ങൾക്ക് ലളിതവും വേഗത്തിലുള്ളതുമായ പരിഹാരം നൽകുക എന്ന നിയമത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ ലക്ഷ്യം പരാജയപ്പെടും. [ഖണ്ഡിക 40][463-D-F]

2020_5_429_464

11. ഉപസംഹാരമായി, ഒന്നാമത്തെ ചോദ്യത്തിനുള്ള ഉത്തരം ഇതാണ്: ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13 പ്രകാരം വിഭാവനം ചെയ്തിട്ടുള്ളതുപോലെ, പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം, 30 ദിവസത്തിന് പുറമെ 15 ദിവസത്തിലധികം നീട്ടി നൽകാൻ ജില്ലാ ഫോറത്തിന് അധികാരം ഇല്ല. രണ്ടാമത്തെ ചോദ്യത്തിനുള്ള ഉത്തരം ഇതാണ്: ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13 പ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണം ആരംഭിക്കുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് പരാതിയോടൊപ്പം നോട്ടീസ് ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലാണ്, അല്ലാതെ പരാതിയുടെ നോട്ടീസ് മാത്രം ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലല്ല. [ഖണ്ഡിക 41][463-G-H; 464-A]

ഡോ. ജെ.ജെ. മർച്ചന്റ് v. ശ്രീനാഥ് ചതുർവേദി (2002) 6 SCC 635 : [2002] 1 Suppl. SCR 469 – **ശരിയായ നിയമമായി അംഗീകരിച്ചു.**

റോഹിതാശ് കുമാർ v. ഓം പ്രകാശ് ശർമ്മ (2013) 11 SCC 451 : [2012] 13 SCR 47; *ലക്ഷ്മിനാരായൺ ആർ. ഭട്ടാദ് v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മഹാരാഷ്ട്ര* (2003) 5 SCC 413 : [2003] 3 SCR 409; *പി.എം. ലത v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് കേരള* (2003) 3 SCC 541 : [2003] 2 SCR 653 ; *നസിറുദ്ദീൻ v. സീതാ റാം അഗർവാൾ* (2003) 2 SCC 577 : [2003] 1 SCR 634 ; *ഇ. പളനിസാമി v. പളനിസാമി* (2003) 1 SCC 123 ; *ഇന്ത്യാ ഹൗസ് v. കിഷൻ എൻ. ലാൽവാണി* (2003) 9 SCC 393 : [2002] 5 Suppl. SCR 522 ; *യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ v. ടെക്കോ ട്രിച്ചി എഞ്ചിനീയേഴ്സ് & കോൺട്രാക്ടേഴ്സ്* (2005) 4 SCC 239 : [2005] 2 SCR 983 – **ആശ്രയിച്ചു.**

ലക്ഷ്മി നാരായൺ v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ (1976) 2 SCC 953 : [1976] 2 SCR 785; *ഭിക്രാജ് ജയ്പുരിയ v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ* AIR 1962 SC 113: [1962] 2 SCR 880; *ഫെയർഗ്രോത്ത് ഇൻവെസ്റ്റ്മെൻറ്സ് ലിമിറ്റഡ് v. കസ്റ്റോഡിയൻ* (2004) 11 SCC 472: [2004] 5 Suppl. SCR 505; *പോപ്പറ്റ് ബഹിരു ഗോവർദ്ധനെ v. സ്പെഷ്യൽ ലാൻഡ് അക്വിസിഷൻ ഓഫീസർ* (2013) 10 SCC 765: [2013] 8 SCR 241 – **പരാമർശിച്ചു.**

എസ്.സി.ജി. കോൺട്രാക്ട്സ് (ഇന്ത്യ) പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ് v. കെ.എസ്. ചമൺകർ ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ് (2019) 12 SCC 210: [2019] 3 SCR 1050; *ടോപ്പ്ലൈൻ ഷൂസ് ലിമിറ്റഡ് v. കോർപ്പറേഷൻ ബാങ്ക്* (2002) 6 SCC 33 : [2002] 3 SCR 1167 – **പരാമർശിച്ചു.**

കൈലാഷ് v. നൻഹ്കു (2005) 4 SCC 480: [2005] 3 SCR 289; *സലേം അഡ്വക്കേറ്റ് ബാർ അസോസിയേഷൻ v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ* (2005) 6 SCC 344 : [2005] 1 Suppl. SCR 929 ; *എൻ.ഐ.എ. v. ഹില്ലി മൾട്ടിപർപ്പസ് കോൾഡ് സ്റ്റോറേജ്* (2015) 16 SCC 22; *നഹർ എന്റർപ്രൈസസ് v. ഹൈദരാബാദ് ആൾവിൻ ലിമിറ്റഡ്* (2007) 9 SCC 466 : [2007] 2 SCR 413 – **പരാമർശിച്ചു.**

കേസ് നിയമ സൂചിക

[1976] 2 SCR 785	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 18
[1962] 2 SCR 880	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 18
[2004] 5 Suppl. SCR 505	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 18
[2013] 8 SCR 241	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 18
[2012] 13 SCR 47	ആശ്രയിച്ചു	ഖണ്ഡിക 18
[2003] 3 SCR 409	ആശ്രയിച്ചു	ഖണ്ഡിക 19
[2003] 2 SCR 653	ആശ്രയിച്ചു	ഖണ്ഡിക 19
[2003] 1 SCR 634	ആശ്രയിച്ചു	ഖണ്ഡിക 19
(2003) 1 SCC 123	ആശ്രയിച്ചു	ഖണ്ഡിക 19
[2002] 5 Suppl. SCR 522	ആശ്രയിച്ചു	ഖണ്ഡിക 19
[2019] 3 SCR 1050	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 23
[2002] 3 SCR 1167	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 24
[2002] 1 Suppl. SCR 469	ആശ്രയിച്ചു	ഖണ്ഡിക 24
[2005] 3 SCR 289	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 27
[2005] 1 Suppl. SCR 929	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 27
(2015) 16 SCC 22	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 27
[2007] 2 SCR 413	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 38
[2005] 2 SCR 983	ആശ്രയിച്ചു	ഖണ്ഡിക 39

സിവിൽ അപ്പീൽ അധികാരിത:

സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പറുകൾ: 2013-ലെ 10941-10942

ദേശീയ ഉപഭോക്തൃ തർക്ക പരിഹാര കമ്മീഷൻ, ന്യൂ ഡൽഹി, യഥാക്രമം കൺസ്യൂമർ കംപ്ലയിന്റ് നമ്പർ 52/2013-ലെ 22.08.2013 തീയതിയിലെ വിധിന്യായത്തിൽ നിന്നും ഉത്തരവിൽ നിന്നും, കൂടാതെ റിവ്യൂ അപേക്ഷ നമ്പർ 309/2013-ലെ 30.09.2013 തീയതിയിലെ വിധിയിൽ നിന്നും ഉത്തരവിൽ നിന്നും

ഇവയോടൊപ്പം:

സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പറുകൾ 2014-ലെ 8343, 2016-ലെ 1083-1084, 1085-1086, 4473, 6095, 5485, 10129, 10127, 10333, 10858, 2017-ലെ 780, 4457, 2339, 4510, 5219, 5574-5575, 7100, 5578-5579, 10226, 12456, 2020-ലെ 1964, 1965, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985-1986.

2020_5_429_464

ഹാജരായ കക്ഷികൾക്ക് വേണ്ടി അഭിഭാഷകർ:

ധ്രുവ് അഗർവാൾ, മുതിർന്ന അഭിഭാഷകൻ., ലവ് കുമാർ അഗർവാൾ, Ms. ഉഷ ഗാർഗ്, വൈഭവ് സൈനി, അഖിൽ സൈനി, Ms. ശശി കാന്ത് മെഹ്റോത്ര, കുന്ദൻ കുമാർ ലാൽ, ശിവം സിംഗ്, ഗോപാൽ സിംഗ്, ഹർപ്രീത് സിംഗ് ഗുപ്ത, ജയ്ദീപ് ഖന്ന, ആദിത്യ റെയ്ന, ഉദിയൻ ശർമ്മ, വികാസ് മേത്ത, Ms. മാളവിക കാൽറ, അപൂർവ് ഖാത്തോർ, ആദിത് നായർ, ഹേമന്ത് ഗുപ്ത, Ms. സുനാക്ഷി ഗുപ്ത, അലോക് ശർമ്മ, തുഷാർ ശർമ്മ, ജിനേന്ദ്ര ജെയിൻ, വിഷ്ണു മേഹ്റ, എ.എൻ. മെഹ്റോത്ര, Ms. സിമ്രാൻ മെഹ്റോത്ര, അനന്ത് എം., Ms. മൻജീത് ചൗള, നിഷിത് അഗർവാൾ, ഹർഷ് മിശ്ര, ശ്രേയസ് കപൂർ (M/s. ഓറ & കോ. നുവേണ്ടി), ശേഷതാൽപ സായി ബന്ദാരു, ഉദയാദിത്യ ബാനർജി, അഭിജിത് സെൻഗുപ്ത, അതുൽ നാഗരാജൻ, അങ്കിത് ആനന്ദരാജ് ഷാ, ജിബ്രാൻ തക്, ബാലാജി ശ്രീനിവാസൻ, അലോക് കുമാർ, Ms. സൗമ്യ യാദവ, Ms. സ്നിഗ്ധ സിംഗ്, കേതുൽ ഹൻഷ്രാജ്, കപിൽ ജോഷി, Ms. മഞ്ജു ജേറ്റ്ലി, വിനീത് മൽഹോത്ര, മോഹിത് പോൾ, Ms. സുനൈന ഫുൽ, ശുഭേന്ദു കൗശിക്, എ.കെ. ദേ, Ms. അനന്യ, സാഹിദ് അലി, Ms. ദീപികാ ഖിന്ദർ, പ്രതാപ് വേണുഗോപാൽ, Ms. സുരേഖ രാമൻ, Ms. ആയുഷി ഗൗർ, അകിൽ എബ്രഹാം റോയ് (M/s. കെ.ജെ. ജോൺ ആൻഡ് കോ. നുവേണ്ടി), ജോസഫ് അരിസ്റ്റോട്ടിൽ എസ്., പ്രഗ്യൻ ശർമ്മ, മുദിത് മഖിജാനി, പി.വി. യോഗേശ്വരൻ, സുമിത് സിൻഹ, Ms. സുപ്രിയ ജുൻജ, ശേഖർ രാജ് ശർമ്മ, അലോക് ശുക്ല, കെ. മാരുതി റാവു, Mrs. കെ. രാധ, Mrs. അഞ്ജനി അയ്യഗാരി, റോബിൻ ആർ. ഡേവിഡ്, മുനവ്വർ നസീം, ധീരജ് ഫിലിപ്പ്, ഫെബിൻ മാത്യു, Ms. അഞ്ജന ചന്ദ്രശേഖർ, ധവാൽ മോഹൻ, ജയന്ത് മോഹൻ, Ms. മീനാക്ഷി ചാറ്റർജി, അരുൺ അഗർവാൾ, Ms. അൻഷിക അഗർവാൾ, Ms. ശുഭി അഗർവാൾ, Ms. സലോണി ശരൺ, വിവേക് സലാത്തിയ, മുകേഷ് കുമാർ സിംഗ്, പുരുഷോത്തം ശർമ്മ ത്രിപാഠി, മോഹിത് കൗശിക്, അമിത്, ആശുതോഷ് ചതുർവേദി, ശാന്തനു ജുഗ്താവത്, ഗുരുദത്ത അങ്കോൽക്കർ, വെങ്കിടേശ്വര റാവു അനുമോലു, ചന്ദ്ര മോഹൻ അനിസെട്ടി, Dr. ഇ. ശേഷഗിരി റാവു, മായിബം എൻ. സിംഗ്, പ്രമോദ് ദയാൽ, ബദ്രി പ്രസാദ് സിംഗ്, Ms. നേഹ ചൗധരി, സുനിൽ കെ. ഖത്രി, സുദീപ് കുമാർ, Ms. മയൂരി രഘുവൻഷി, വ്യം രഘുവൻഷി, Ms. സംഗ്യ നേഗി, വിസ്വാസ്ത്യ കെ. ശർമ്മ, ഒ.പി. ഗഗ്ഗർ, ആദിത്യ ഗഗ്ഗർ, സച്ചിന്ദ്ര കർൺ, ഉദയ് ഗുപ്ത, ഹിരൺ ദാസൻ, ചന്ദ് ഖുറേഷി, Ms. ശിവാനി എം. ലാൽ, ഹേമന്ത് കുശ്വാഹ, ഹരീഷ് ദാസൻ, എം.കെ. ത്രിപാഠി, Mrs. സർള ചന്ദ്ര, എ.എൻ. അറോറ, ശേഖർ രാജ് ശർമ്മ, സതീഷ് ഗല്ല, Ms. ഉഷ റാണി ഗാര, എൻ. രാജാരാമൻ, Ms. റൂബി സിംഗ് അഹ്ലുജ, വിശാൽ ഗെഹ്റാന, അൻമോൽ ജസ്സൽ (M/s. കരൺജവാല & കോ. നുവേണ്ടി), ശേഖർ കുമാർ, Mrs. പ്രിയ പുരി, പി.എസ്. സുധീർ, ഋഷി മഹേശ്വരി, Mrs. മയൂരി നായർ, Ms. ആൻ മാത്യു, Ms. ശ്രുതി ജോസ്, ഡി. ഭരത് കുമാർ, തടിമല്ല ഭാസ്കർ ഗൗതം, വിശാൽ അരുൺ, നിതിൻ എസ്. തംബ്വേക്കർ, ശേഷതാൽപ സായി ബന്ദാരു, Ms. പ്രിത ശ്രീകുമാർ, എസ്. മഹേന്ദ്രൻ, അമിത് ശുക്ല, ദേവ ശുക്ല, വരുൺ പൂനിയ, ഭാവിൻ ആർ. ഭാട്ടിയ, അർപ്പിത് റായ്, അമോഘ് സിംഗ്, സഞ്ജീവ്

ആർ. സിംഗ്, അവിരൽ കശ്യപ്, റിതേഷ് അഗർവാൾ, തേജസ് ഭാട്ടിയ, ഐശ്വര്യ അദ്ലഖ, ഹിമാൻഷു ശേഖർ, കുമാർ മിഹിർ, വിവേക് കുമാർ, രാജേഷ് കുമാർ ഗുപ്ത, ഗൗരവ് ശർമ്മ, പ്രതീക് ഭാട്ടിയ, എം.ടി. ജോർജ്, Ms. സൂസി എബ്രഹാം, ജോൺസ് ജോർജ്, ഉമേഷ് കുമാർ ഖൈത്താൻ, രാഹുൽ ഗുപ്ത, രഞ്ജയ് ദുബെ, Ms. സുഷ്മി ശർമ്മ, യതി ശർമ്മ, ശിവ് റാം ശർമ്മ, Dr. ഹരീഷ് ഉപ്പൽ, തിൽഷാ പ്രസാദ്, ആദിത് നായർ, Ms. അനുശ്രീ മേനോൻ, ഗഗൻ ഗുപ്ത, ദിവ്യ ശർമ്മ, സൂര്യജ്യോതി സിംഗ്, ഗൗതം ദാസ്.

കോടതിവിധി പുറപ്പെടുവിച്ചത്:

ജസ്റ്റിസ് വിനീത് ശരൺ

1. അനുമതി അനുവദിച്ചു.

2. ഈ ഭരണഘടനാ ബെഞ്ചിന് കൈമാറിയ റഫറൻസ്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമം, 1986-ലെ (ചുരുക്കത്തിൽ 'നിയമം') വ്യവസ്ഥകൾ പ്രകാരം ഒരു പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം അനുവദിക്കുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണ്. റഫർ ചെയ്ത **ഒന്നാമത്തെ ചോദ്യം** ഇതാണ്: ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a), പ്രതി/എതിർകക്ഷിക്ക് 30 ദിവസത്തിനുള്ളിലോ അല്ലെങ്കിൽ 15 ദിവസത്തിൽ കവിയാത്ത നീട്ടിയ കാലയളവിലോ പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാൻ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്, നിർബന്ധിതമായി വായിക്കണമോ അതോ നിർദ്ദേശകമായി വായിക്കണമോ. അതായത്, 30 ദിവസത്തിന് പുറമെ 15 ദിവസത്തിലധികം മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകാൻ ജില്ലാ ഫോറത്തിന് അധികാരം ഉണ്ടോ. റഫർ ചെയ്ത **രണ്ടാമത്തെ ചോദ്യം** ഇതാണ്: മേൽപ്പറഞ്ഞ വകുപ്പിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണം ആരംഭിക്കുന്ന ഘട്ടം ഏതാണ്.

3. ഈ കോടതിയിലെ ഒരു രണ്ടംഗ ബെഞ്ച്, ***M/s ഭാസിൻ ഇൻഫോടെക് ആൻഡ് ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ് v. M/s ഗ്രാൻഡ് വെനീഷ്യ ബയേഴ്സ് അസോസിയേഷൻ (രജി.)*** എന്ന കേസിലെ, *സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പർ(കൾ) 2016-ലെ1083-1084-ൽ* 11.02.2016 തീയതിയിൽ പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവിലൂടെയാണ് ഒന്നാമത്തെ ചോദ്യം റഫർ ചെയ്തത്. അതിലെ പ്രസക്തമായ ഭാഗം താഴെക്കൊടുക്കുന്നു:

> *"ടോപ്പ്ലൈൻ ഷൂസ് ലിമിറ്റഡ് v. കോർപ്പറേഷൻ ബാങ്ക് [(2002) 6 SCC 33], കൈലാഷ് v. നൻഹ്കൂ [(2005) 4 SCC 480], സലേം അഡ്വക്കേറ്റ് ബാർ അസോസിയേഷൻ v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ [(2005) 6 SCC 344] എന്നീ വിധികൾ ഒരുവശത്തും, ജെ.ജെ. മർച്ചന്റ് & ഓഴ്സ്. v. ശ്രീനാഥ് ചതുർവേദി [(2002) 6 SCC 635], എൻ.ഐ.എ. v. ഹില്ലി മൾട്ടിപർപ്പസ് കോൾഡ് സ്റ്റോറേജ് [2014 AIOL 4615] എന്നീ വിധികൾ മറുവശത്തുമായി, പരാതിക്ക് രേഖാമൂലമുള്ള പ്രസ്താവന/മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകാനുള്ള കോടതികളുടെ അധികാരത്തെ സംബന്ധിച്ച് വ്യക്തമായ വൈരുദ്ധ്യം നിലനിൽക്കുന്നു. മുമ്പ് സൂചിപ്പിച്ച വിധിന്യായങ്ങളുടെ നിര, സിവിൽ*

നടപടി നിയമസംഹിത, 1908-ലെ അനുശാസനം VIII, ചട്ടം 1 ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രസക്തമായ വ്യവസ്ഥകൾ നിർദ്ദേശക സ്വഭാവമുള്ളതാണെന്നും, രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകാൻ ബന്ധപ്പെട്ട കോടതികൾക്ക് അധികാരമുണ്ടെന്നും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ, തുല്യ പദവിയുള്ള ബെഞ്ചുകളുടേതു തന്നെയായ രണ്ടാമത്തെ വിധികൾ, ഇതിന് വിപരീതമായ അഭിപ്രായം എടുക്കുകയും, ഉപഭോക്തൃ ഫോറങ്ങളുടെ മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാനുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകാനുള്ള അധികാരത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അത്തരമൊരു അധികാരമില്ല എന്നും കരുതുന്നു.

ഇവിടെ നിർണ്ണയിക്കേണ്ട ചോദ്യം രാജ്യത്തുടനീളമുള്ള ഉപഭോക്തൃ ഫോറങ്ങൾക്കും കമ്മീഷനുകൾക്കും മുമ്പാകെ പലപ്പോഴും ഉയരുന്നതിനാൽ, ഈ വൈരുദ്ധ്യം ആധികാരികമായ ഒരു വിധിയിലൂടെ പരിഹരിക്കുന്നതാണ് കൂടുതൽ ഉചിതം. വൈരുദ്ധ്യം നിലനിൽക്കുന്നത് മൂന്നംഗ ബെഞ്ചുകൾ തമ്മിലായതിനാൽ, ഈ വൈരുദ്ധ്യം എന്നെന്നേക്കുമായി പരിഹരിക്കുന്നതിനായി ഈ അപ്പീലുകൾ ഒരു അഞ്ചംഗ ബെഞ്ചിന് വിടുന്നത് ഉചിതമാണെന്ന് ഈ കോടതി കരുതുന്നു. സാധാരണ ഗതിയിൽ ഒരു രണ്ടംഗ ബെഞ്ച് ആദ്യം ഒരു മൂന്നംഗ ബെഞ്ചിന് റഫർ ചെയ്യേണ്ടതാണ് എന്നതിനെക്കുറിച്ച് ഈ കോടതിക്ക് ബോധമുണ്ടെങ്കിലും, ഈ കേസിലെ വസ്തുതകളും സാഹചര്യങ്ങളും പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, മൂന്നംഗ ബെഞ്ചുകൾ തമ്മിലുള്ള വൈരുദ്ധ്യം കാരണം മൂന്നംഗ ബെഞ്ചിനുള്ള റഫറൽ മതിയാകില്ല."

4. ഈ കോടതിയിലെ മറ്റൊരു ഡിവിഷൻ ബെഞ്ച് (***എൻ.ഐ.എ. vs. ഹില്ലി മൾട്ടിപർപ്പസ് കോൾഡ് സ്റ്റോറേജ് പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ്*** എന്ന കേസിലെ) *സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പർ(കൾ) 2013-ലെ 10941-10942*-ൽ 18.01.2017 തീയതിയിൽ പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവിലൂടെയാണ് മറ്റേ ചോദ്യം റഫർ ചെയ്തത്. പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിലെ പ്രസക്തമായ ഭാഗം താഴെക്കൊടുക്കുന്നു:

".....നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണാവധി ആരംഭിക്കുന്ന ഘട്ടം ഏതാണെന്ന് ആധികാരികമായി തീരുമാനിക്കേണ്ടതുണ്ട്. എതിർകക്ഷിക്ക് നോട്ടീസോ അല്ലെങ്കിൽ നിയമപ്രകാരമുള്ള പരാതിയോ ലഭിച്ച തീയതി മുതൽ ആ കാലയളവ് കണക്കാക്കണം എന്ന് ജെ.ജെ. മർച്ചൻറിന്റെ കേസിൽ നടത്തിയ പ്രഖ്യാപനത്തിന്, ഈ കോടതിയുടെ വിനീതമായ അഭിപ്രായത്തിൽ, കൂടുതൽ വിമർശനാത്മകമായ വിശകലനം ആവശ്യമുണ്ട്."

5. കക്ഷികൾക്കുവേണ്ടി ഹാജരായ ബഹുമാനപ്പെട്ട കൗൺസിലിന്റെ വാദങ്ങൾ ഈ കോടതി ദീർഘമായി കേൾക്കുകയും, രേഖകൾ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പരിശോധിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

6. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യകാരണ പത്രികയിലെ ഖണ്ഡിക 4-ൽ പ്രത്യേകമായി വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരിക്കുന്നത് ഇതാണ്: *"ഉപഭോക്തൃ തർക്കങ്ങൾക്ക് വേഗത്തിലും*

ലളിതവുമായ പരിഹാരം നൽകുന്നതിനായി, ജില്ലാ, സംസ്ഥാന, കേന്ദ്ര തലങ്ങളിൽ അർദ്ധ-നീതിന്യായ സംവിധാനം സ്ഥാപിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നു..." ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിന്റെ ആമുഖം ഈ നിയമം *"ഉപഭോക്താക്കളുടെ താൽപ്പര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെട്ട രീതിയിൽ സംരക്ഷിക്കുന്നതിന് വേണ്ടിയുള്ളതാണ്"* എന്നും പരാമർശിക്കുന്നു. ഈ നിയമത്തിന്റെ നാമം തന്നെ അത് ഉപഭോക്താവിന്റെ പ്രയോജനത്തിനും സംരക്ഷണത്തിനും വേണ്ടിയുള്ളതാണെന്ന് കാണിക്കുന്നു. മേൽപ്പറഞ്ഞതിൽ നിന്ന്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമം രൂപകൽപ്പന ചെയ്തിരിക്കുന്നത് ഉപഭോക്തൃ തർക്കങ്ങൾ വേഗത്തിൽ തീർപ്പാക്കുന്നതിനും അത് ഉപഭോക്താവിന്റെ സംരക്ഷണത്തിനും പ്രയോജനത്തിനും വേണ്ടിയുമാണെന്ന് വ്യക്തമാണ്.

7. റഫർ ചെയ്ത ചോദ്യങ്ങൾ വിശകലനം ചെയ്യുന്നതിനും തീരുമാനിക്കുന്നതിനും മുമ്പായി, എളുപ്പത്തിൽ അവലംബിക്കുന്നതിനായി, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെയും അതിന്റെ റെഗുലേഷനുകളിലെയും പ്രസക്തമായ വ്യവസ്ഥകൾ ഈ കോടതിക്ക് ഇവിടെ പുനഃസൃഷ്ടിക്കാം.

"***വകുപ്പ് 13. പരാതി സ്വീകരിച്ചാലുള്ള നടപടിക്രമം***

(1) *ജില്ലാ ഫോറം, ഒരു പരാതി സ്വീകരിച്ചാൽ, അത് ഏതെങ്കിലും സാധനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണെങ്കിൽ,*

(a) സ്വീകരിച്ച പരാതിയുടെ ഒരു പകർപ്പ്, അത് സ്വീകരിച്ച തീയതി മുതൽ ഇരുപത്തിയൊന്ന് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ, പരാതിയിൽ പരാമർശിച്ചിട്ടുള്ള എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകുകയും, മുപ്പത് ദിവസത്തിനുള്ളിലോ അല്ലെങ്കിൽ ജില്ലാ ഫോറം അനുവദിക്കുന്ന പതിനഞ്ച് ദിവസത്തിൽ കൂടാത്ത നീട്ടിയ കാലയളവിനുള്ളിലോ കേസിനെക്കുറിച്ചുള്ള തന്റെ ഭാഷ്യം നൽകാൻ നിർദ്ദേശിക്കുകയും ചെയ്യണം.

(b).....

(c).....

(d).....

(e).....

(f).....

(g).....

(2) *വകുപ്പ് 12 പ്രകാരം ജില്ലാ ഫോറം സ്വീകരിച്ച പരാതി, ഉപ-വകുപ്പ് (1)-ൽ നിർണ്ണയിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമം പാലിക്കാൻ കഴിയാത്ത സാധനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണെങ്കിൽ, അല്ലെങ്കിൽ പരാതി ഏതെങ്കിലും സേവനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണെങ്കിൽ,*

(a) അത്തരം പരാതിയുടെ ഒരു പകർപ്പ് എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകുകയും, മുപ്പത് ദിവസത്തിനുള്ളിലോ അല്ലെങ്കിൽ ജില്ലാ ഫോറം അനുവദിക്കുന്ന പതിനഞ്ച് ദിവസത്തിൽ കൂടാത്ത നീട്ടിയ

കാലയളവിനുള്ളിലോ കേസിനെക്കുറിച്ചുള്ള തന്റെ ഭാഷ്യം നൽകാൻ നിർദ്ദേശിക്കുകയും ചെയ്യണം;

(b) എതിർകക്ഷിക്ക് (a) ഖണ്ഡം പ്രകാരം പരാതിയുടെ പകർപ്പ് ലഭിക്കുമ്പോൾ, പരാതിയിലെ ആരോപണങ്ങൾ നിഷേധിക്കുകയോ തർക്കിക്കുകയോ ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ, അല്ലെങ്കിൽ ജില്ലാ ഫോറം നൽകിയ സമയത്തിനുള്ളിൽ തന്റെ കേസ് അവതരിപ്പിക്കുന്നതിൽ വീഴ്ച വരുത്തുകയോ പരാജയപ്പെടുകയോ ചെയ്യുകയാണെങ്കിൽ, ജില്ലാ ഫോറം ഉപഭോക്തൃ തർക്കം തീർപ്പാക്കുന്നതിന് തുടർനടപടി സ്വീകരിക്കണം,

(i) എതിർകക്ഷി പരാതിയിലെ ആരോപണങ്ങൾ നിഷേധിക്കുകയോ തർക്കിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നിടത്ത്, പരാതിക്കാരനും എതിർകക്ഷിയും അതിന്റെ ശ്രദ്ധയിൽ കൊണ്ടുവന്ന തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, അല്ലെങ്കിൽ

(ii) എതിർകക്ഷി ഫോറം നൽകിയ സമയത്തിനുള്ളിൽ തന്റെ കേസ് അവതരിപ്പിക്കുന്നതിന് എന്തെങ്കിലും നടപടി സ്വീകരിക്കുന്നതിൽ വീഴ്ച വരുത്തുകയോ പരാജയപ്പെടുകയോ ചെയ്യുന്നിടത്ത്, പരാതിക്കാരൻ അതിന്റെ ശ്രദ്ധയിൽ കൊണ്ടുവന്ന തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഏകപക്ഷീയമായി;

(c) ജില്ലാ ഫോറത്തിന് മുമ്പാകെയുള്ള വാദം കേൾക്കുന്ന തീയതിയിൽ പരാതിക്കാരൻ ഹാജരാകാത്തപക്ഷം, ജില്ലാ ഫോറത്തിന് പരാതി വീഴ്ചയുടെ പേരിൽ തള്ളുകയോ അല്ലെങ്കിൽ മെറിറ്റിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തീരുമാനിക്കുകയോ ചെയ്യാം.

(3) ഉപ-വകുപ്പുകൾ (1), (2) എന്നിവയിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ടുള്ള നടപടികൾ, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ പാലിച്ചില്ല എന്ന കാരണത്താൽ ഒരു കോടതിയിലും ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടാൻ പാടില്ല.

[1][***(3A) ഓരോ പരാതിയും കഴിയുന്നത്ര വേഗത്തിൽ കേൾക്കുകയും, പരാതിക്ക് സാധനങ്ങളുടെ വിശകലനമോ പരിശോധനയോ ആവശ്യമില്ലെങ്കിൽ എതിർകക്ഷിക്ക് നോട്ടീസ് ലഭിച്ച തീയതി മുതൽ മൂന്ന് മാസത്തിനുള്ളിലും, വിശകലനമോ പരിശോധനയോ ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ അഞ്ച് മാസത്തിനുള്ളിലും പരാതി തീർപ്പാക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയും ചെയ്യണം:***

എന്നാൽ, മതിയായ കാരണം കാണിക്കാത്തപക്ഷം, ജില്ലാ ഫോറം സാധാരണയായി മാറ്റിവെക്കൽ അനുവദിക്കാൻ പാടില്ല, മാറ്റിവെക്കൽ അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള കാരണങ്ങൾ ഫോറം എഴുതി രേഖപ്പെടുത്തുകയും വേണം:

---

1 2002-ലെ നിയമം 62, വകുപ്പ് 9 (15-3-2003 മുതൽ പ്രാബല്യത്തിൽ) പ്രകാരം കൂട്ടിച്ചേർത്തത്.

കൂടാതെ, ഈ നിയമപ്രകാരം നിർമ്മിച്ച ചട്ടങ്ങളിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രകാരം മാറ്റിവെക്കൽ കാരണം ഉണ്ടായ ചെലവുകൾ സംബന്ധിച്ച് ജില്ലാ ഫോറം ഉത്തരവുകൾ പുറപ്പെടുവിക്കേണ്ടതാണ്:

കൂടാതെ, അപ്രകാരം നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള കാലയളവിന് ശേഷം ഒരു പരാതി തീർപ്പാക്കുകയാണെങ്കിൽ, പ്രസ്തുത പരാതി തീർപ്പാക്കുന്ന സമയത്ത് അതിന്റെ കാരണങ്ങൾ ജില്ലാ ഫോറം രേഖാമൂലം രേഖപ്പെടുത്തേണ്ടതാണ്.]

[2][***(3B)*** *ജില്ലാ ഫോറത്തിന് മുമ്പാകെയുള്ള ഏതെങ്കിലും നടപടിക്രമങ്ങൾ തീർപ്പാക്കാത്ത സമയത്ത്, കേസിന്റെ വസ്തുതകളിലും സാഹചര്യങ്ങളിലും ആവശ്യവും ഉചിതവുമാണെന്ന് തോന്നുന്നപക്ഷം, അത്തരം ഇടക്കാല ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കാവുന്നതാണ്.]*

(4) *ഈ വകുപ്പിന്റെ ആവശ്യങ്ങൾക്കായി, സിവിൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1908 (1908-ലെ 5) പ്രകാരം ഒരു വ്യവഹാരം വിചാരണ ചെയ്യുമ്പോൾ ഒരു സിവിൽ കോടതിക്ക് നിക്ഷിപ്തമായിട്ടുള്ള അതേ അധികാരങ്ങൾ താഴെ പറയുന്ന കാര്യങ്ങളിൽ ജില്ലാ ഫോറത്തിന് ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതാണ്, അവ:*

(i) ഏതൊരു പ്രതിയെയോ സാക്ഷിയെയോ വിളിച്ചു വരുത്തുന്നതിനും ഹാജരാക്കുന്നതിനും സാക്ഷിയെ സത്യപ്രതിജ്ഞ ചെയ്യിച്ച് പരിശോധിക്കുന്നതിനും;

(ii) തെളിവായി ഹാജരാക്കാവുന്ന ഏതെങ്കിലും രേഖയോ മറ്റ് ഭൗതിക വസ്തുക്കളോ കണ്ടെടുക്കുന്നതിനും ഹാജരാക്കുന്നതിനും;

(iii) സത്യവാങ്മൂലങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തെളിവുകൾ സ്വീകരിക്കുന്നതിനും;

(iv) ഉചിതമായ ലബോറട്ടറിയിൽ നിന്നോ മറ്റേതെങ്കിലും പ്രസക്തമായ സ്രോതസ്സിൽ നിന്നോ ബന്ധപ്പെട്ട വിശകലനത്തിന്റെയോ പരിശോധനയുടെയോ റിപ്പോർട്ട് ആവശ്യപ്പെടുന്നതിനും;

(v) ഏതെങ്കിലും സാക്ഷിയെ പരിശോധിക്കുന്നതിനായി കമ്മീഷൻ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിനും, കൂടാതെ

(vi) നിർദ്ദേശിക്കപ്പെടാവുന്ന മറ്റേതെങ്കിലും കാര്യത്തിലും.

5.....

6.....

7.....

വകുപ്പ് 15. അപ്പീൽ. *— ജില്ലാ ഫോറം പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവിലെ ബാധിതകക്ഷിയായ ഏതൊരാൾക്കും, ആ ഉത്തരവിനെതിരെ, ഉത്തരവിന്റെ തീയതി മുതൽ മുപ്പത് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ, നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ട ഫോമിലും രീതിയിലും സംസ്ഥാന കമ്മീഷന് ഒരു അപ്പീൽ നൽകാവുന്നതാണ്:*

---

2 2002-ലെ നിയമം 62, വകുപ്പ് 9 (15-3-2003 മുതൽ പ്രാബല്യത്തിൽ) പ്രകാരം കൂട്ടിച്ചേർത്തത്.

എന്നാൽ, പ്രസ്തുത മുപ്പത് ദിവസത്തെ കാലയളവ് കഴിഞ്ഞതിന് ശേഷവും അപ്പീൽ ഫയൽ ചെയ്യാൻ മതിയായ കാരണം ഉണ്ടായിരുന്നു എന്ന് സംസ്ഥാന കമ്മീഷന് ബോധ്യമായാൽ ആ അപ്പീൽ സ്വീകരിക്കാവുന്നതാണ്;

കൂടാതെ, ജില്ലാ ഫോറത്തിന്റെ ഉത്തരവനുസരിച്ച് ഏതെങ്കിലും തുക നൽകേണ്ട ഒരു വ്യക്തിയുടെയും അപ്പീൽ, അപ്പീൽവാദി ആ തുകയുടെ അമ്പത് ശതമാനമോ അല്ലെങ്കിൽ ഇരുപത്തിയയ്യായിരം രൂപയോ—ഇവയിൽ ഏതാണോ കുറവ്—നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ട രീതിയിൽ കെട്ടിവെക്കാത്തപക്ഷം, സംസ്ഥാന കമ്മീഷൻ സ്വീകരിക്കാൻ പാടില്ല."

വകുപ്പ് 19. അപ്പീലുകൾ. — *വകുപ്പ് 17-ലെ ഖണ്ഡം (a)-യിലെ ഉപ-ഖണ്ഡം (i) പ്രകാരം സംസ്ഥാന കമ്മീഷന്റെ അധികാരം വിനിയോഗിച്ച് പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവിൽ ബാധിതകക്ഷിയായ ഏതൊരാൾക്കും, ആ ഉത്തരവിനെതിരെ, ഉത്തരവിന്റെ തീയതി മുതൽ മുപ്പത് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ, നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ട ഫോമിലും രീതിയിലും ദേശീയ കമ്മീഷന് ഒരു അപ്പീൽ നൽകാവുന്നതാണ്:*

എന്നാൽ, പ്രസ്തുത മുപ്പത് ദിവസത്തെ കാലയളവ് കഴിഞ്ഞതിന് ശേഷവും അപ്പീൽ ഫയൽ ചെയ്യാൻ മതിയായ കാരണം ഉണ്ടായിരുന്നു എന്ന് ദേശീയ കമ്മീഷന് ബോധ്യമായാൽ ആ അപ്പീൽ സ്വീകരിക്കാവുന്നതാണ്:

കൂടാതെ, സംസ്ഥാന കമ്മീഷന്റെ ഉത്തരവനുസരിച്ച് ഏതെങ്കിലും തുക നൽകേണ്ട ഒരു വ്യക്തിയുടെയും അപ്പീൽ, അപ്പീൽവാദി ആ തുകയുടെ അമ്പത് ശതമാനമോ അല്ലെങ്കിൽ മുപ്പത്തിയയ്യായിരം രൂപയോ—ഇവയിൽ ഏതാണോ കുറവ്—നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ട രീതിയിൽ കെട്ടിവെക്കാത്തപക്ഷം, ദേശീയ കമ്മീഷൻ സ്വീകരിക്കാൻ പാടില്ല.

വകുപ്പ് 24-എ. കാലഹരണാവധി

(1) *ജില്ലാ ഫോറം, സംസ്ഥാന കമ്മീഷൻ, അല്ലെങ്കിൽ ദേശീയ കമ്മീഷൻ എന്നിവ ഒരു പരാതി സ്വീകരിക്കാൻ പാടില്ല, അത് വ്യവഹാരകാരണം സംഭവിച്ച തീയതി മുതൽ രണ്ട് വർഷത്തിനുള്ളിൽ ഫയൽ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ.*

(2) ഉപ-വകുപ്പ് (1)-ൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന യാതൊന്നിനും വിരുദ്ധമായിട്ടാണെങ്കിൽ പോലും, ഉപ-വകുപ്പ് (1)-ൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള കാലയളവിന് ശേഷവും ഒരു പരാതി സ്വീകരിക്കാവുന്നതാണ്, പ്രസ്തുത കാലയളവിനുള്ളിൽ പരാതി ഫയൽ ചെയ്യാതിരിക്കാൻ മതിയായ കാരണം ഉണ്ടായിരുന്നുവെന്ന് പരാതിക്കാരന് അതത് സന്ദർഭത്തിനനുസരിച്ച് ജില്ലാ ഫോറത്തെയോ, സംസ്ഥാന കമ്മീഷനെയോ, ദേശീയ കമ്മീഷനെയോ ബോധ്യപ്പെടുത്താൻ കഴിയുമെങ്കിൽ:

എന്നാൽ, അപ്രകാരമുള്ള കാലതാമസം ഒഴിവാക്കുന്നതിനുള്ള കാരണങ്ങൾ അതത് സന്ദർഭത്തിനനുസരിച്ച് ദേശീയ കമ്മീഷനോ, സംസ്ഥാന കമ്മീഷനോ, ജില്ലാ ഫോറമോ രേഖപ്പെടുത്തുന്നില്ലെങ്കിൽ അത്തരം പരാതികൾ സ്വീകരിക്കാൻ പാടില്ല.

(ഊന്നൽ നൽകിയത്)

ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ റെഗുലേഷനുകൾ, 2005-ലെ പ്രസക്ത വ്യവസ്ഥകൾ താഴെ പുനഃസൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നു:

"റെഗുലേഷൻ-10. നോട്ടീസ് നൽകൽ.-(1) *ഒരു ഉപഭോക്തൃ ഫോറം, ഒരു പരാതി, അപ്പീൽ അല്ലെങ്കിൽ റിവിഷൻ ഹർജി എന്നിവയുടെ കാര്യത്തിൽ, അതത് സന്ദർഭത്തിനനുസരിച്ച്, എതിർകക്ഷിക്കോ(കൾ)/പ്രതിക്കോ(കൾ) നോട്ടീസ് നൽകാൻ നിർദ്ദേശിക്കുമ്പോൾ,* ***സാധാരണയായി അത്തരം നോട്ടീസ് 30 ദിവസത്തേക്കായിരിക്കും നൽകേണ്ടത്, ഓരോ കേസിന്റെയും സാഹചര്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് 30 ദിവസത്തിൽ കുറഞ്ഞ കാലയളവിലേക്കും നോട്ടീസ് നൽകാവുന്നതാണ്.***

(2) *നോട്ടീസ് കൈപ്പറ്റിയതായി അനുമാനിക്കുന്ന ചോദ്യം ഉയരുന്ന സന്ദർഭങ്ങളിൽ, 30 ദിവസത്തെ നോട്ടീസ് ആവശ്യമാണ്.*

(3) *കൊറിയർ സർവ്വീസ് വഴി നോട്ടീസുകൾ നൽകാൻ ശ്രമിക്കുമ്പോൾ, ആ കൊറിയർ സ്ഥാപനത്തിന് മതിയായ പ്രശസ്തിയുണ്ടോ എന്ന് ഉറപ്പാക്കണം.*

(4) *നോട്ടീസ് കൈമാറുന്ന ആവശ്യത്തിനായി കൊറിയറെ നിയമിക്കുമ്പോൾ, സുരക്ഷാ നിക്ഷേപവും വാങ്ങാവുന്നതാണ്.*

(5) നോട്ടീസിനൊപ്പം, പരാതിയുടെ പകർപ്പുകൾ, അപ്പീലിന്റെ കാരണം രേഖപ്പെടുത്തിയ മെമ്മോറാണ്ടം, അതത് സന്ദർഭത്തിനനുസരിച്ചുള്ള ഹർജികൾ, ഫയൽ ചെയ്ത മറ്റ് രേഖകൾ എന്നിവ എതിർകക്ഷിക്കോ(കൾ)/പ്രതിക്കോ(കൾ) കൈമാറേണ്ടതാണ്.

(6) എതിർകക്ഷിയോ പ്രതിയോ ഹാജരായ ശേഷം, അതിന്റെ ഒരു പകർപ്പ് മറുകക്ഷിക്ക് കൈമാറിയിട്ടുണ്ട് എന്ന പുറംകുറിപ്പ് ഉണ്ടെങ്കിൽ മാത്രമേ രജിസ്ട്രാർ അപേക്ഷകളോ രേഖകളോ സ്വീകരിക്കുകയുള്ളൂ."

റെഗുലേഷൻ-14. കാലഹരണം

(1) *വകുപ്പുകൾ 15, 19, 24A എന്നിവയിലെ വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയമായി, താഴെ പറയുന്ന കാര്യങ്ങളിലെ കാലഹരണാവധി ഇപ്രകാരമായിരിക്കും:-*

(i) റിവിഷൻ ഹർജി, ഉത്തരവിന്റെ തീയതി മുതലോ അല്ലെങ്കിൽ അതത് സന്ദർഭത്തിനനുസരിച്ച് ഉത്തരവ് ലഭിച്ച തീയതി മുതലോ 90 ദിവസത്തിനുള്ളിൽ ഫയൽ ചെയ്യേണ്ടതാണ്;

(ii) വകുപ്പ് 22A പ്രകാരമുള്ള ഏകപക്ഷീയ ഉത്തരവ് മാറ്റി വെക്കുന്നതിനോ അല്ലെങ്കിൽ വീഴ്ചയുടെ പേരിൽ പരാതി തള്ളിയതിനെതിരെയോ ഉള്ള അപേക്ഷ, ഉത്തരവിന്റെ തീയതി മുതലോ അല്ലെങ്കിൽ അതത് സന്ദർഭത്തിനനുസരിച്ച് ഉത്തരവ് ലഭിച്ച തീയതി മുതലോ മുപ്പത് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ ഫയൽ ചെയ്താൽ നിലനിൽക്കുന്നതായിരിക്കും;

(iii) വകുപ്പ് 22-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2) പ്രകാരമുള്ള പുനഃപരിശോധനാ അപേക്ഷ, ഉത്തരവിന്റെ തീയതി മുതലോ അല്ലെങ്കിൽ ഉത്തരവ് ലഭിച്ച തീയതി മുതലോ മുപ്പത് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ ദേശീയ കമ്മീഷന് ഫയൽ ചെയ്യേണ്ടതാണ്;

(iv) നിയമത്തിലോ ഈ റെഗുലേഷനുകളിലെ നിയമങ്ങളിലോ കാലഹരണാവധി നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഏതൊരു അപേക്ഷയും ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലഹരണാവധി, കേസിനാധാരമായ കാരണം ഉണ്ടായ തീയതി മുതലോ അല്ലെങ്കിൽ അറിവുണ്ടായ തീയതി മുതലോ മുപ്പത് ദിവസമായിരിക്കും.

(2) നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയമായി, ഉപ-റെഗുലേഷൻ (1)-ൽ പരാമർശിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു അപേക്ഷയോ ഹർജിയോ ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിൽ ഉണ്ടായ കാലതാമസം, മതിയായതും തൃപ്തികരവുമായ കാരണങ്ങൾ നൽകുകയാണെങ്കിൽ, ഉപഭോക്തൃ ഫോറത്തിന് ഇളവ് ചെയ്യാവുന്നതാണ്.

റെഗുലേഷൻ-26. മറ്റ് കാര്യങ്ങൾ

(1) *ഉപഭോക്തൃ ഫോറത്തിന് മുമ്പാകെയുള്ള എല്ലാ നടപടിക്രമങ്ങളിലും, കക്ഷികളും അവരുടെ കൗൺസിലും, സിവിൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1908 (1908-ലെ 5) ലെ വ്യവസ്ഥകൾ ഉപയോഗിക്കുന്നത് ഒഴിവാക്കാൻ ശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്:*

എന്നാൽ, നിയമത്തിലോ അതിന്റെ കീഴിൽ ഉണ്ടാക്കിയ ചട്ടങ്ങളിലോ പരാമർശിച്ചിട്ടുള്ള സിവിൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1908-ലെ വ്യവസ്ഥകൾ പ്രയോഗിക്കാവുന്നതാണ്.

(2).....

(3).....

(4).....

(5).....

(6).....”

(ഊന്നൽ നൽകിയത്)

ചോദ്യം നമ്പർ 1: **ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13(2)(a) പ്രകാരം വിഭാവനം ചെയ്യുന്നതുപോലെ, 30 ദിവസത്തിന് പുറമെ 15 ദിവസത്തിലധികം, പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകാൻ ജില്ലാ ഫോറത്തിന് അധികാരം ഉണ്ടോ?**

8. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13(2)(a) നേർവായനക്ക് വിധേയമാക്കുമ്പോൾ, എതിർകക്ഷിക്ക് അയയ്ക്കേണ്ട പരാതിയുടെ പകർപ്പ്, 30 ദിവസത്തിനുള്ളിൽ കേസിനെക്കുറിച്ചുള്ള (അല്ലെങ്കിൽ പരാതിയെക്കുറിച്ചുള്ള) തന്റെ ഭാഷ്യം (അല്ലെങ്കിൽ മറുപടി) നൽകാനുള്ള നിർദ്ദേശത്തോടെയായിരിക്കണം എന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്നു. അപ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലയളവ് ജില്ലാ ഫോറത്തിന് നീട്ടി നൽകാവുന്നതാണെങ്കിലും, അത് 15 ദിവസത്തിൽ കവിയരുത് എന്നും അത് തുടർന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു.

9. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് 2(b)(i) പ്രകാരം, പരാതിയിലെ ആരോപണങ്ങൾ എതിർകക്ഷി നിഷേധിക്കുകയോ തർക്കിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നിടത്ത്, എതിർകക്ഷിയുടെ മറുപടിയുടെയും പരാതിക്കാരന്റെയും എതിർകക്ഷിയുടെയും തെളിവുകളുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ പരാതി തീർപ്പാക്കാൻ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് 2(b)(ii) പ്രകാരം, എതിർകക്ഷി മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാതിരുന്നാൽ, പരാതിക്കാരൻ കൊണ്ടുവരുന്ന തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പരാതി *ഏകപക്ഷീയമായി* തീരുമാനിക്കാവുന്നതാണ്.

10. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് 2(c) തുടർന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്, പരാതിക്കാരൻ ജില്ലാ ഫോറത്തിന് മുമ്പാകെയുള്ള വാദം കേൾക്കുന്ന തീയതിയിൽ ഹാജരാകാത്തപക്ഷം, ജില്ലാ ഫോറത്തിന് വീഴ്ചയുടെ പേരിൽ പരാതി തള്ളുകയോ അല്ലെങ്കിൽ മെറിറ്റിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തീരുമാനിക്കുകയോ ചെയ്യാം എന്നാണ്. മേൽപ്പറഞ്ഞ വ്യവസ്ഥ [*ഉപ-വകുപ്പ്* 2(c)] 2002-ലെ നിയമം 62 വഴി 15.03.2003 മുതൽ പ്രാബല്യത്തിൽ ചേർക്കപ്പെട്ടു. അതുപോലെ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3A), ഇതും 2002-ലെ നിയമം 62 വഴി ചേർക്കപ്പെട്ടതാണ്, ഓരോ പരാതിയും കഴിയുന്നത്ര വേഗത്തിൽ തീർപ്പാക്കാനും, പരാതിക്ക് സാധനങ്ങളുടെ വിശകലനമോ പരിശോധനയോ ആവശ്യമില്ലെങ്കിൽ എതിർകക്ഷിക്ക് നോട്ടീസ് ലഭിച്ച് മൂന്ന് മാസത്തിനുള്ളിലും, ആവശ്യമെങ്കിൽ അഞ്ച് മാസത്തിനുള്ളിലും പരാതി തീർപ്പാക്കാൻ ശ്രമിക്കണമെന്നും വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. ജില്ലാ ഫോറം സാധാരണയായി മാറ്റിവെക്കൽ അനുവദിക്കാൻ പാടില്ലെന്നും, അനുവദിക്കുകയാണെങ്കിൽ ചെലവുകൾ ചുമത്താമെന്നും, നിഷ്കർഷിച്ച സമയത്തിന് ശേഷം പരാതി തീർപ്പാക്കുകയാണെങ്കിൽ അതിന്റെ കാരണങ്ങൾ രേഖപ്പെടുത്തണമെന്നും ഇത് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു.

11. മേൽപ്പറഞ്ഞതിൽ നിന്ന്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യകാരണ പത്രികയിൽ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ, ഉപഭോക്തൃ തർക്കങ്ങൾ വേഗത്തിൽ തീർപ്പാക്കുക എന്നതാണ് ജില്ലാ ഫോറം ചെയ്യേണ്ടതെന്ന് വ്യക്തമാണ്. 2002-ലെ നിയമം 62 വഴി വകുപ്പ് 13(2)(c) ഉം 13(3A) ഉം കൂട്ടിച്ചേർത്തതിലൂടെ നിയമനിർമ്മാണ സഭ ഇത് വീണ്ടും ഉറപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

12. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13 വ്യക്തമായി വിഭാവനം ചെയ്യുന്നത്, ജില്ലാ ഫോറത്തിന് എവിടെയാണ് സമയം നീട്ടി നൽകാൻ കഴിയുക എന്നും, എവിടെയാണ് അത് നീട്ടി നൽകാൻ പാടില്ലാത്തത് എന്നുമാണ്. അതുപോലെ, വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3A) പ്രകാരം, ജില്ലാ ഫോറത്തിന്റെ പരമാവധി ശ്രമങ്ങൾക്കിടയിലും, പരാതി അതിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള കാലയളവിനുള്ളിൽ തീർപ്പാക്കാൻ കഴിയാത്ത സാഹചര്യങ്ങളിൽ, പരാതി തീർപ്പാക്കുന്ന സമയത്ത് ജില്ലാ ഫോറം രേഖാമൂലം രേഖപ്പെടുത്തേണ്ട കാരണങ്ങളോടെ നിഷ്കർഷിച്ച കാലയളവിന് ശേഷവും അത് തീരുമാനിക്കാവുന്നതാണ്. അതായത്, ഇത് നിർബന്ധിതമല്ല, മറിച്ച് നിർദ്ദേശകം മാത്രമായിരിക്കും. *"പരിശ്രമം നടത്തേണ്ടതാണ്"* എന്ന വാചകം, കേസ് കാലാവധിക്കുള്ളിൽ വേഗത്തിൽ തീരുമാനിക്കാൻ ജില്ലാ ഫോറം എല്ലാ ശ്രമങ്ങളും നടത്തേണ്ടതാണെന്നും, എന്നാൽ കാരണങ്ങൾ രേഖപ്പെടുത്തിയാൽ നിഷ്കർഷിച്ച കാലയളവിന് ശേഷവും അത് തീരുമാനിക്കാമെന്നും നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം വ്യക്തമാക്കുന്നു.

13. മറിച്ച്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)(a) വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് *'30 ദിവസത്തിനുള്ളിലോ അല്ലെങ്കിൽ ജില്ലാ ഫോറം അനുവദിക്കുന്ന 15 ദിവസത്തിൽ കൂടാത്ത നീട്ടിയ കാലയളവിനുള്ളിലോ'* തന്റെ മറുപടി നൽകാവുന്നതാണ് എന്നാണ്. എതിർകക്ഷിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാൻ 30 ദിവസത്തെ സമയവും, അതിനുപുറമെ ഫോറത്തിന്റെ വിവേചനാധികാരത്തിൽ 15 ദിവസത്തെ അധിക സമയവും ലഭിക്കണം എന്നതാണ് നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം എന്ന് ഇതിൽ നിന്ന് വളരെ വ്യക്തമാണ്. 45 ദിവസത്തിലധികം സമയം അനുവദിക്കാനുള്ള കൂടുതൽ വിവേചനാധികാരം ഈ നിയമം വഴി ഉദ്ദേശിക്കുന്നില്ല.

സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ ചോദ്യം നിയമനിർമ്മാണ സഭ കൈകാര്യം ചെയ്തിരിക്കുന്നത് ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3) വഴിയാണ്, അത് വ്യക്തമായി വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്: *"ഉപ-വകുപ്പ് (1) ഉം (2) ഉം നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ടുള്ള നടപടികൾ, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ പാലിച്ചില്ല എന്ന കാരണത്താൽ ഒരു കോടതിയിലും ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടാൻ പാടില്ല."* ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമപ്രകാരം നൽകിയിട്ടുള്ള സമയത്തിനുള്ളിൽ മറുപടി ഫയൽ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ, പരാതി *ഏകപക്ഷീയമായി* തീരുമാനിക്കപ്പെടുകയോ അല്ലെങ്കിൽ എതിർകക്ഷിയുടെ മറുപടിയില്ലാതെ തീരുമാനിക്കപ്പെടുകയോ ചെയ്യും എന്ന് നിയമനിർമ്മാണ സഭയ്ക്ക് ബോധ്യമുണ്ടായിരുന്നു. അത്തരം സാഹചര്യത്തിൽ, മതിയായ സമയം ലഭിച്ചില്ലെന്നോ സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ പാലിച്ചില്ലെന്നോ ഉള്ള വാദം ഉന്നയിക്കാൻ എതിർകക്ഷിയെ അനുവദിക്കില്ല. മറ്റെന്തെങ്കിലും വ്യാഖ്യാനം നൽകുന്നത് ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3)-ന്റെ യഥാർത്ഥ ലക്ഷ്യത്തെ പരാജയപ്പെടുത്തുന്നതിന് തുല്യമാകും.

14. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമപ്രകാരം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന പരമാവധി 45 ദിവസത്തെ കാലയളവ് എന്നാൽ, മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനായി പരാതിക്കാരന് എപ്പോഴും ഈ പരമാവധി 45 ദിവസത്തെ കാലയളവ് അവകാശമായി ലഭിക്കും എന്ന് അർത്ഥമാക്കുന്നില്ല. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ ചട്ടങ്ങൾ, 2005-ലെ ചട്ടം 10 വ്യക്തമാക്കുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനായി നൽകുന്ന നോട്ടീസ് സാധാരണയായി 30 ദിവസത്തേക്ക് ആയിരിക്കും നൽകേണ്ടത് എന്നാണ്, എന്നാൽ ഓരോ കേസിന്റെയും സാഹചര്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് 30 ദിവസത്തിൽ കുറവാകാനും സാധ്യതയുണ്ട്.

15. ഇപ്പോൾ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകളിലേക്ക് തിരികെ വന്ന്, വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് 2(a) പ്രകാരം 30 ദിവസത്തിന് പുറമെ അനുവദിച്ചിട്ടുള്ള പരമാവധി 15 ദിവസത്തെ കാലയളവ് നിർബന്ധിതമായി വായിക്കേണ്ടതുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്ന് പരിഗണിക്കുന്നതിനായി, നിയമനിർമ്മാണ സഭ കാലഹരണാവധി നീട്ടി നൽകാൻ ഉദ്ദേശിച്ച ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ മറ്റ് വ്യവസ്ഥകളും ഈ കോടതിക്ക് പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്.

ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 15 പ്രകാരം ജില്ലാ ഫോറത്തിന്റെ ഉത്തരവിനെതിരെ 30 ദിവസത്തിനുള്ളിൽ സംസ്ഥാന കമ്മീഷന് അപ്പീൽ നൽകാൻ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. എന്നിരുന്നാലും, നിശ്ചിത കാലയളവിനുള്ളിൽ അപ്പീൽ ഫയൽ ചെയ്യാതിരിക്കാൻ മതിയായ കാരണം ഉണ്ടായിരുന്നുവെന്ന് സംസ്ഥാന കമ്മീഷന് ബോധ്യമായാൽ, ആ 30 ദിവസത്തെ കാലയളവ് കഴിഞ്ഞതിന് ശേഷവും അപ്പീൽ സ്വീകരിക്കുന്നതിനുള്ള വിവേചനാധികാരം അത് സംസ്ഥാന കമ്മീഷന് നൽകുന്നു. അതുപോലെ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 19 പ്രകാരം, 30 ദിവസത്തിന് ശേഷവും ദേശീയ കമ്മീഷന് മുമ്പാകെ അപ്പീൽ ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള വിവേചനാധികാരവും നൽകിയിട്ടുണ്ട്.

വകുപ്പ് 24A പരാതി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലഹരണാവധി 2 വർഷമായി നിഷ്കർഷിക്കുന്നു. എന്നിരുന്നാലും, വകുപ്പ് 24A-യിലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2) പ്രകാരം, ആ 2 വർഷത്തെ കാലയളവിനുള്ളിൽ പരാതി ഫയൽ ചെയ്യാതിരിക്കാൻ തൃപ്തികരമായ കാരണം ഉണ്ടെങ്കിൽ, എഴുതി രേഖപ്പെടുത്തിയ ശേഷം 2 വർഷത്തിന് ശേഷവും പരാതി സ്വീകരിക്കുന്നതിനുള്ള വിവേചനാധികാരം നൽകുന്നു.

16. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ റെഗുലേഷനുകൾ, 2005-ലെ റെഗുലേഷൻ 14 ഉം കാലഹരണം കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നു. അതുകൂടാതെ, അപ്പീലുകൾ (വകുപ്പുകൾ 15, 19 എന്നിവ പ്രകാരം) കൈകാര്യം ചെയ്യുമ്പോഴും, പരാതി (വകുപ്പ് 24A പ്രകാരം) കൈകാര്യം ചെയ്യുമ്പോഴും ഉള്ള കാലഹരണത്തെക്കുറിച്ച് ഇത് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. റെഗുലേഷൻ 14-ലെ ഉപ-റെഗുലേഷൻ (2), മതിയായ കാരണങ്ങളുണ്ടെങ്കിൽ അത് രേഖപ്പെടുത്തിയ ശേഷം കാലതാമസം മാപ്പാക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ച് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു.

17. നിയമത്തിലെയും റെഗുലേഷനുകളിലെയും പ്രസക്തമായ വ്യവസ്ഥകളിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള കാലയളവിന് ശേഷവും പരാതിയോ അപ്പീലുകളോ ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിന്, കക്ഷി മതിയായ കാരണം നൽകുകയാണെങ്കിൽ, അത് ബന്ധപ്പെട്ട അധികാരിക്ക് ബോദ്ധ്യപ്പെടുന്ന വിധമാണെങ്കിൽ, അതിന് നിയമനിർമ്മാണ സഭ അതിന്റെ വിവേകത്തിൽ വ്യവസ്ഥ നൽകിയിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13(2)(a) പ്രകാരം, നീട്ടിയ 45 ദിവസത്തെ (30 ദിവസം അധികം 15 ദിവസം) കാലയളവിനപ്പുറം പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിന് അത്തരമൊരു വിവേചനാധികാരം നൽകിയിട്ടില്ല. അപ്രകാരമുള്ള വ്യവസ്ഥയെ നിർബന്ധിതമാക്കാതെ വെറും നിർദ്ദേശകം മാത്രമാക്കാനാണ് നിയമനിർമ്മാണ സഭ ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നതെങ്കിൽ, പരാതികളും അപ്പീലുകളും ഫയൽ ചെയ്യുന്ന കാര്യത്തിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തതുപോലെ, മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലയളവ് 45 ദിവസത്തിനപ്പുറം വീണ്ടും നീട്ടി നൽകുന്നതിനുള്ള വ്യവസ്ഥ നൽകിയേനെ. നിയമത്തിലെ ഒരു പ്രത്യേക വ്യവസ്ഥയിൽ ഒരപവാദം കൊണ്ടുവരുന്നത് കോടതികളുടെ അധികാരപരിധിയിൽ വരുന്നതല്ല, അപ്രകാരം ചെയ്താൽ അത് നിയമനിർമ്മാണത്തിന് തുല്യമാവുകയോ അല്ലെങ്കിൽ നിയമത്തിൽ അനുവദനീയമല്ലാത്ത ഒരു വ്യവസ്ഥ കൂട്ടിച്ചേർക്കുന്നതിന് തുല്യമാവുകയോ ചെയ്യും.

വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3) പ്രകാരം ഒരു പ്രത്യേക വ്യവസ്ഥ നിയമത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയതിലൂടെ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പുകൾ (1), (2) എന്നിവയിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ പാലിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ ലംഘിക്കപ്പെട്ടു എന്ന കാരണത്താൽ ആ നടപടികളെ ചോദ്യം ചെയ്യാൻ പാടില്ല എന്ന് കൃത്യമായി വ്യക്തമാക്കിയതിലൂടെ, മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം കൂടുതൽ നീട്ടി നൽകുന്നത് നിഷേധിക്കുന്നത് (എതിർകക്ഷിയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം) സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങളുടെ നിഷേധമായി കണക്കാക്കില്ല എന്ന് നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം വ്യക്തമാണ്. വകുപ്പ് 13(3) എന്ന ഈ വ്യവസ്ഥ, നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13(2)(a)-ൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള സമയപരിധിയെ ബലപ്പെടുത്തുന്നു.

18. ഈ കോടതി, ***ലക്ഷ്മി നരേൻ vs യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ*** *[(1976) 2 SCC 953]* എന്ന കേസിൽ, *"ഒരു വ്യവസ്ഥ നിരോധനാത്മകമായതോ നിഷേധാത്മകമായതോ ആയ ഭാഷയിൽ അവതരിപ്പിക്കുകയാണെങ്കിൽ, അത് നിർദ്ദേശകമാവാനുള്ള സാധ്യത വിരളമാണ്, ഒരു നിഷേധാത്മക രൂപത്തിലുള്ള കർശനമായ ഭാഷയുടെ ഉപയോഗം, ആ വ്യവസ്ഥ നിർബന്ധിതമാണ് എന്നതിന്റെ താൽപ്പര്യം വ്യക്തമാക്കുന്നു"* എന്ന് വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ, ***ഭിക്രാജ് ജയ്പുരിയ vs യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ*** *[AIR 1962 SC 113=(1962) 2 SCR 880]* ലും ***ഫെയർഗ്രോത്ത് ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ്സ് ലിമിറ്റഡ് vs കസ്റ്റോഡിയൻ*** *[(2004) 11 SCC 472]* ലും ഈ കോടതി വിധിച്ചതുപോലെ, ദുരിതം നിയമത്തിന്റെ നിർബന്ധക സ്വഭാവം മാറ്റുന്നതിനുള്ള ഒരു കാരണമാകാൻ പാടില്ല. അതിനാൽ, ഒരു പ്രത്യേക സമയം നിയമം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നിടത്ത്, ആ സമയപരിധി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി വ്യവസ്ഥയെ

വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ ദുരിതം ഒരു കാരണമാകാൻ പാടില്ല, അത് രൂപത്തിലും ഉള്ളടക്കത്തിലും പാലിക്കപ്പെടേണ്ടതാണ് എന്ന് ഈ കോടതി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

രോഹിതാഷ് കുമാർ vs ഓം പ്രകാശ് ശർമ്മ *[(2013) 11 SCC 451]* എന്ന കേസിൽ, ഖണ്ഡിക 23-ൽ ഈ കോടതി വിധിച്ചത് താഴെ പറയുന്നപ്രകാരമാണ്:

> *"23. ബന്ധപ്പെട്ട കക്ഷിക്കോ ഒരു വ്യക്തിക്കോ കടുത്ത ബുദ്ധിമുട്ടോ അസൗകര്യമോ ഉണ്ടാക്കുന്ന നിയമപരമായ ഒരു വ്യവസ്ഥ ഉണ്ടാവാം, പക്ഷേ അത് അതിന്റെ പൂർണ്ണ കാർക്കശ്യത്തിൽ നടപ്പിലാക്കാതിരിക്കാൻ കോടതിക്ക് മാർഗ്ഗമില്ല. നിയമത്തിന്റെ ഭാഷ വ്യക്തമാണെങ്കിൽ, നിയമം ഒറ്റനോട്ടത്തിൽ വായിക്കുമ്പോൾ തന്നെ അതിന്റെ അർത്ഥം വ്യക്തമാണെങ്കിൽ, നിയമനിർമ്മാണ സഭ ഉപയോഗിച്ച ഭാഷയുടെ അർത്ഥം മാറ്റാൻ ബുദ്ധിമുട്ടോ അസൗകര്യമോ കാരണമായി ഉപയോഗിക്കാൻ കഴിയില്ല എന്നത് വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ ഒരു സ്ഥാപിത തത്വമാണ്. ഭാഷ വ്യക്തമാണെങ്കിൽ, അത് ഒരൊറ്റ അർത്ഥം മാത്രം നൽകുന്നുവെങ്കിൽ, അത് ബുദ്ധിമുട്ടോ അല്ലെങ്കിൽ നീതിനിഷേധമോ ഉണ്ടാക്കിയാലും നടപ്പിലാക്കേണ്ടതാണ്."*

ഉപസംഹാരമായി, "*അതിൽ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഷ വ്യക്തമാണെങ്കിൽ, ഒരു വ്യക്തിക്ക് ഉണ്ടാകുന്ന ബുദ്ധിമുട്ട്, വ്യവസ്ഥയിലെ ഓരോ വാക്കിനും ഫലപ്രദമായതും വ്യാകരണപരവുമായ അർത്ഥം നൽകാതിരിക്കാൻ ഒരു കാരണമാകരുത്" എന്ന് നിരീക്ഷിക്കപ്പെട്ടു.*

കൂടാതെ, ***പോപ്പറ്റ് ബഹിരു ഗോവർദ്ധനെ vs സ്പെഷ്യൽ ലാൻഡ് അക്വിസിഷൻ ഓഫീസർ*** *[(2013) 10 SCC 765]* എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതി വിധിച്ചത്, കാലഹരണ നിയമം ഒരു പ്രത്യേക കക്ഷിയെ കഠിനമായി ബാധിച്ചേക്കാം, പക്ഷേ നിയമം അങ്ങനെ നിഷ്കർഷിക്കുമ്പോൾ അത് അതിന്റെ പൂർണ്ണ ശക്തിയോടെ പ്രയോഗിക്കേണ്ടതാണ്, കൂടാതെ നിയമപരമായ വ്യവസ്ഥ ഒരു പ്രത്യേക കക്ഷിക്ക് ബുദ്ധിമുട്ടോ അസൗകര്യമോ ഉണ്ടാക്കിയാലും, നീതിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കാലഹരണാവധി നീട്ടി നൽകാൻ കോടതിക്ക് അധികാരമില്ല എന്നുമാണ്.

19. എതിർകക്ഷിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലഹരണാവധി നീട്ടി നൽകുന്നതിനുള്ള വിവേചനാധികാരം ജില്ലാ ഫോറത്തിൽ നിക്ഷിപ്തമല്ലാത്തതിനാൽ, കടുത്ത അനീതി ഉണ്ടാകുമെന്നും, കാരണം എതിർകക്ഷിയുടെ നിയന്ത്രണത്തിന് അതീതമായ സാഹചര്യങ്ങൾ ഉണ്ടാവാമെന്നും, അതുമൂലം എതിർകക്ഷിക്ക് 30 ദിവസത്തിനുള്ളിലോ അല്ലെങ്കിൽ നീട്ടി നൽകിയ 15 ദിവസത്തിനുള്ളിലോ മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാൻ കഴിഞ്ഞെന്ന് വരില്ലെന്നും പ്രതിഭാഗം അഭിഭാഷകന്റെ വാദം ആണ്. ഈ കോടതിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, നിയമം അങ്ങനെ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നുണ്ടെങ്കിൽ, നിയമത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുന്നതിനായി അത് കർശനമായി പാലിക്കേണ്ടതാണ്. നീതിക്ക് മേൽ നിയമം നിലനിൽക്കുന്നു എന്നത് സുസ്ഥാപിതമാണ്, കാരണം നീതിക്ക് നിയമത്തെ പിന്തുണയ്ക്കാൻ മാത്രമേ കഴിയൂ, അല്ലാതെ അതിനെ മാറ്റിസ്ഥാപിക്കാൻ കഴിയില്ല.

ഈ കോടതി, ***ലക്ഷ്മിനാരായൺ ആർ. ഭട്ടഡ് vs മഹാരാഷ്ട്ര സംസ്ഥാനം*** *[(2003) 5 SCC 413]* എന്ന കേസിൽ, *"നിയമവും നീതിയും തമ്മിൽ വൈരുദ്ധ്യമുണ്ടാകുമ്പോൾ നിയമമാണ് വിജയിക്കുക"* എന്ന് നിരീക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. ***പി.എം. ലത vs കേരള സംസ്ഥാനം*** *[(2003) 3 SCC 541]* എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതി, *"നീതിയും നിയമവും ഇരട്ട സഹോദരങ്ങളാണ്, നിയമം തുല്യതയോടെ പ്രയോഗിക്കുകയും വ്യാഖ്യാനിക്കുകയും വേണം, എന്നാൽ എഴുതപ്പെട്ടതോ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടതോ ആയ നിയമത്തെ നീതിക്ക് അസാധുവാക്കാൻ കഴിയില്ല"* എന്ന് വിധിച്ചു. ***നസീറുദ്ദീൻ vs സീതാ റാം അഗർവാൾ*** *[(2003) 2 SCC 577]* എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതി നിരീക്ഷിച്ചത്, *"നിയമപരമായ വ്യവസ്ഥ വ്യക്തവും അസന്ദിഗ്ധവുമായ സാഹചര്യത്തിൽ, അതിൽ നിന്ന് ഉണ്ടാകുന്ന കർശനമായ അനന്തരഫലങ്ങൾ കാരണം മാത്രം കോടതി അതിനെ മറ്റൊരു രീതിയിൽ വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ പാടില്ല"* എന്നാണ്. ***ഇ. പളനിസാമി vs പളനിസാമി*** *[(2003) 1 SCC 123]* എന്ന കേസിൽ, *"നിയമത്തിൽ വ്യക്തമായ വ്യവസ്ഥകൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നിടത്ത് നീതിപരമായ പരിഗണനകൾക്ക് സ്ഥാനമില്ല"* എന്ന് വിധിച്ചു. കൂടാതെ, ***ഇന്ത്യ ഹൗസ് vs കിഷൻ എൻ. ലാൽവാനി*** *[(2003) 9 SCC 393]* എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതി വിധിച്ചത്, *"നിയമപരമായി നിശ്ചയിച്ചിട്ടുള്ള കാലഹരണാവധി കർശനമായി പാലിക്കേണ്ടതാണ്, നീതിപരമായ പരിഗണനകൾ കാരണം അതിൽ ഇളവ് വരുത്താനോ വ്യതിചലിക്കാനോ കഴിയില്ല"* എന്നാണ്.

അതുകൊണ്ട്, നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥ വ്യക്തവും *അസന്ദിഗ്ധവുമായ* സാഹചര്യത്തിൽ, നീതിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അതിന് ഒരു വ്യാഖ്യാനത്തിനും സാധ്യതയില്ല എന്നത് സ്ഥാപിതമായ നിയമമാണ്.

20. *'തിടുക്കത്തിലുള്ള നീതി, കുഴിച്ചുമൂടപ്പെട്ട നീതിയാണ്'* എന്നത് സത്യമാണ്. എന്നാൽ അതേ ശ്വാസത്തിൽ തന്നെ, *'നീതി വൈകുന്നത് നീതി നിഷേധിക്കലാണ്'* എന്നും പറയുന്നു. നിയമനിർമ്മാണ സഭ രണ്ടാമത്തെ തത്വമാണ് തിരഞ്ഞെടുത്തിരിക്കുന്നത്, അതിന് മതിയായ കാരണമുണ്ട്. ഉപഭോക്താവിന് വേഗത്തിലുള്ള നീതി ലഭ്യമാക്കുക എന്ന ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിന്റെ ലക്ഷ്യവുമായി ഇത് പൊരുത്തപ്പെടുന്നു. പരാതിക്ക് മറുപടി നൽകാൻ എതിർകക്ഷിക്ക് മതിയായ സമയം നിഷേധിച്ചിട്ടില്ല. 30 ദിവസത്തെ കാലയളവിന് ശേഷം 15 ദിവസത്തിനപ്പുറം സമയം നീട്ടിനൽകാനുള്ള വിവേചനാധികാരം പരിമിതപ്പെടുത്തി, അതിന്റെ അനന്തരഫലങ്ങൾ ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (b)(ii) പ്രകാരം വ്യവസ്ഥ ചെയ്തു എന്ന് മാത്രം. ഈ വ്യവസ്ഥ കാരണം ചില കേസുകളിൽ എതിർകക്ഷിക്ക് ബുദ്ധിമുട്ട് നേരിട്ടേക്കാം; എങ്കിലും, ഉപഭോക്തൃ തർക്കങ്ങൾക്ക് വേഗത്തിലുള്ളതും ലളിതവുമായ പരിഹാരം നൽകുക എന്ന നിയമത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിനായി, ഒരു കക്ഷിക്ക് ഉണ്ടാകാനിടയുള്ള ബുദ്ധിമുട്ട് അവഗണിക്കപ്പെടേണ്ടതാണ്.

21. കൂടാതെ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഭാഷ, സിവിൽ നടപടി നിയമസംഹിത, 1908-ലെ (ചുരുക്കത്തിൽ 'സംഹിത') അനുശാസനം VIII, ചട്ടം 1-ന്

തുല്യമാണ് എന്നും, സംഹിതയിലെ മേൽപ്പറഞ്ഞ വ്യവസ്ഥ പ്രകാരം ഒരു കേസിൽ ലിഖിത വാദം ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകാൻ കഴിയുമെങ്കിൽ, അത് ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമപ്രകാരമുള്ള പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനും ബാധകമാകുമെന്നും, അതിനാൽ ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a) നിർദ്ദേശകമാണ്, നിർബന്ധിതമല്ല എന്നും വാദിക്കപ്പെട്ടു.

ഈ വിഷയത്തിൽ ശ്രദ്ധേയമായത്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലും അതിന്റെ ചട്ടങ്ങളിലും പരാമർശിച്ചിട്ടുള്ള വ്യവസ്ഥകൾക്കുവേണ്ടി ഒഴികെ, സംഹിതയിലെ വ്യവസ്ഥകൾ ഉപയോഗിക്കുന്നത് ഒഴിവാക്കാൻ ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ റെഗുലേഷനുകൾ, 2005-ലെ റെഗുലേഷൻ 26 വ്യക്തമായി നിർബന്ധിക്കുന്നു എന്നതാണ്. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (4)-ൽ എണ്ണിപ്പറഞ്ഞിട്ടുള്ള പ്രത്യേക കാര്യങ്ങളിൽ മാത്രമാണ് ഇത് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്. സംഹിതയിലെ അനുശാസനം VIII, ചട്ടം 1 പ്രകാരം രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിനെ തുടർന്ന്, സംഹിതയിൽ നൽകിയിട്ടുള്ള സമയത്തിനുള്ളിൽ അപ്രകാരം ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിന് ഒരു അനന്തരഫലവും ഉണ്ടാകുന്നില്ല എന്നത് ശ്രദ്ധേയമാണ്.

ഇനി, സംഹിതയിലെ പ്രസക്തമായ വ്യവസ്ഥകൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10 എന്നിവയോടൊപ്പം ചേർത്ത് വായിക്കുമ്പോൾ, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 പ്രകാരം നൽകിയിട്ടുള്ള പരമാവധി 120 ദിവസത്തെ കാലയളവ് വാസ്തവത്തിൽ നിർബന്ധിതമല്ല, മറിച്ച് നിർദ്ദേശകം മാത്രമാണ് എന്ന് ശ്രദ്ധേയമാണ്. അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10 നിർബന്ധിതമാക്കുന്നത്, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 പ്രകാരം നൽകിയിട്ടുള്ള സമയത്തിനുള്ളിൽ രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ, *"കോടതി അയാൾക്കെതിരെ വിധി പ്രസ്താവിക്കുകയോ കേസിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഉചിതമെന്ന് തോന്നുന്ന ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുകയോ ചെയ്യണം"* എന്നാണ്. ഈ വ്യവസ്ഥകളുടെ യോജിച്ച വ്യാഖ്യാനം വ്യക്തമായി സൂചിപ്പിക്കുന്നത്, അസാധാരണമായ കേസുകളിൽ പരമാവധി 120 ദിവസത്തെ കാലയളവിനപ്പുറവും സമയം അനുവദിക്കാൻ കോടതിക്ക് വിവേചനാധികാരം ഉണ്ട് എന്നാണ്. മറുവശത്ത്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (b)(ii) വ്യക്തമാക്കുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകിയിട്ടുള്ള സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ കേസ് അവതരിപ്പിക്കാൻ വീഴ്ച വരുത്തുകയോ പരാജയപ്പെടുകയോ ചെയ്താൽ, പരാതി ഏകപക്ഷീയമായി എതിർകക്ഷിക്ക് എതിരെ മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകാനുള്ള അനന്തരഫലം വ്യക്തമായി വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നുണ്ട്.

ഇതുകൂടാതെ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടത്, വാണിജ്യ കോടതി നിയമം, 2015 പ്രകാരം ഫയൽ ചെയ്യുന്ന വ്യവഹാരങ്ങൾക്കായി സംഹിതയിലെ അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10-ൽ, *'നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ട മൂല്യമുള്ള വാണിജ്യ തർക്കങ്ങൾക്കായി'* ഒരു പ്രത്യേകവ്യവസ്ഥ കൂട്ടിച്ചേർത്തിട്ടുണ്ട് (23.10.2015 മുതൽ പ്രാബല്യത്തിൽ വന്ന 2016-ലെ നിയമം 4 വഴി), അത് ഇപ്രകാരം വായിക്കുന്നു:

2020_5_429_464

"കൂടാതെ, രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനായി ഈ അനുശാസനത്തിലെ ചട്ടം 1 പ്രകാരം നൽകിയിട്ടുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകാൻ ഒരു കോടതിയും ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കാൻ പാടില്ല"

മേൽപ്പറഞ്ഞതിൽ നിന്ന്, വാണിജ്യ വ്യവഹാരങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 പ്രകാരം നൽകിയിട്ടുള്ള രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം നിർബന്ധകമാണ്, എന്നാൽ സാധാരണ സിവിൽ വ്യവഹാരങ്ങൾക്ക് അങ്ങനെയല്ല എന്ന് വ്യക്തമാണ്. അതുപോലെ, ഈ കോടതിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമപ്രകാരമുള്ള കേസുകൾക്കും, നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13(2)(a) പ്രകാരം നൽകിയിട്ടുള്ള സമയം നിർബന്ധിതമായി വായിക്കേണ്ടതാണ്, അല്ലാതെ നിർദ്ദേശകമായിട്ടല്ല.

പരാതിക്ക് നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള സമയത്തിനുള്ളിൽ മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിന് അനന്തരഫലങ്ങൾ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുകയും ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പുകൾ (1), (2) എന്നിവയിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ടുള്ള നടപടികൾ, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ പാലിച്ചില്ല എന്ന കാരണത്താൽ ഒരു കോടതിയിലും ചോദ്യം ചെയ്യാൻ പാടില്ല എന്ന് തുടർന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നതോടെ, പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയപരിധി വ്യക്തമാക്കുന്ന നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡം (a)-ലെ വ്യവസ്ഥ നിർബന്ധിതമാണ്, അല്ലാതെ നിർദ്ദേശകമല്ല എന്ന നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം തികച്ചും വ്യക്തമാണ്. [ഖണ്ഡിക 21] [453-F-G]

22. ജില്ലാ ഫോറം പരാതികൾ തീർപ്പാക്കുന്നതിൽ കാലതാമസം ഉണ്ടാകുന്നത് ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടതിനെ തുടർന്ന്, പരാതികൾ തീർപ്പാക്കുന്നതിന് ഒരു സമയപരിധി വ്യവസ്ഥ ചെയ്തുകൊണ്ട് നിയമനിർമ്മാണ സഭ ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3A) കൂട്ടിച്ചേർത്തു. പരാതികൾ വേഗത്തിൽ തീർപ്പാക്കുക എന്നതാണ് നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം എന്നും എപ്പോഴും അതായിരുന്നു എന്നും ഇതിൽ നിന്ന് തികച്ചും വ്യക്തമാണ്. കേസുകൾ തീർപ്പാക്കുന്നതിന്, കാരണങ്ങൾ രേഖപ്പെടുത്തിയ ശേഷം, സമയം നീട്ടി നൽകാൻ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തതിലൂടെ, ആവശ്യമുള്ളിടത്തെല്ലാം സമയം നീട്ടി നൽകാൻ കഴിയുന്നതിനുള്ള വിവേചനാധികാരം നിയമനിർമ്മാണ സഭ ഫോറത്തിന് നൽകിയിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ, അത്തരമൊരു കൂടുതൽ സമയപരിധി നീട്ടി നൽകേണ്ടതില്ലാത്ത സാഹചര്യങ്ങളിൽ *[വകുപ്പ് 13(2)(a)-ലെ കേസ് പോലെ]*, നിയമത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുന്നതിനായി നിയമനിർമ്മാണ സഭ ബോധപൂർവം അത് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യാതിരിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

23. ***എസ്.സി.ജി. കോൺട്രാക്ട്സ് (ഇന്ത്യ) പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ് vs കെ.എസ്. ചമാൻകർ ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡ്*** *[(2019) 12 SCC 210]* എന്ന കേസിൽ, ഈ കോടതി, വാണിജ്യ

കോടതി നിയമം, 2015 പ്രകാരമുള്ള ഒരു കേസിൽ, സംഹിത പ്രകാരം രേഖാമൂലമുള്ള മൊഴി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കേസ് പരിഗണിക്കുകയായിരുന്നു. വാണിജ്യ കോടതി നിയമം, 2015 പ്രകാരം *'നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ട മൂല്യമുള്ള വാണിജ്യ തർക്കങ്ങൾക്കായി'* സംഹിതയിലെ അനുശാസനം V-ലെ ചട്ടം 1, അനുശാസനം VIII-ലെ ചട്ടം 1, അനുശാസനം VIII-ലെ ചട്ടം 10 എന്നിവയിൽ വ്യവസ്ഥകൾ കൂട്ടിച്ചേർത്ത് വരുത്തിയ ഭേദഗതികൾ ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടതിന് ശേഷം, ഈ കോടതി ഇങ്ങനെ വിധിച്ചു: *"....അനുശാസനം VIII-ലെ ചട്ടം 1, 10 എന്നിവയോട് ചേർത്ത് വായിക്കുമ്പോൾ, അനുശാസനം V-ലെ വ്യക്തവും നിശ്ചിതവും നിർബന്ധിതവുമായ വ്യവസ്ഥകളെ, അതിൽ പറയുന്നതിന് വിരുദ്ധമായി പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനായി, വകുപ്പ് 151 പ്രകാരമുള്ള അന്തർലീനമായ അധികാരം ഉപയോഗിച്ച് മറികടക്കാൻ കഴിയില്ല."* അതുകൊണ്ട്, വാണിജ്യ വ്യവഹാരങ്ങളിൽ രേഖാമൂലമുള്ള മൊഴി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം 120 ദിവസത്തിലധികം നീട്ടി നൽകാൻ സാധ്യതയില്ലെന്ന് വിധിച്ചു, കാരണം അത്തരം വ്യവഹാരങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചുള്ള വ്യവസ്ഥ നിർബന്ധിതമായിരിക്കും, അല്ലാതെ നിർദ്ദേശകമായിരിക്കില്ല. ഈ വിധിന്യായം ***ദേശ്രാജ് vs ബാൽകിഷൻ*** *എന്ന കേസിൽ (സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പർ 433/2020, 20.01.2020-ന് തീർപ്പാക്കിയത്)* മൂന്നംഗ ബെഞ്ച് ശരിവെച്ചിട്ടുണ്ട്.

24. ***ഫെയർഗ്രോത്ത് ഇൻവെസ്റ്റ്മെൻറ്സ് ലിമിറ്റഡ് vs കസ്റ്റോഡിയൻ*** *[(2004) 11 SCC 472]* എന്ന കേസിൽ, സ്പെഷ്യൽ കോടതി (സെക്യൂരിറ്റികളിലെ ഇടപാടുകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കുറ്റകൃത്യങ്ങളുടെ വിചാരണ) നിയമം, 1992-ലെ വ്യവസ്ഥകളാണ് ഈ കോടതി കൈകാര്യം ചെയ്തത്. പ്രസ്തുത നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 4(2) പ്രകാരം ഹർജി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിലുള്ള കാലതാമസം മാപ്പാക്കാൻ സ്പെഷ്യൽ കോടതിക്ക് അധികാരം ഉണ്ടോ എന്നതായിരുന്നു ചോദ്യം. പ്രസ്തുത വ്യവസ്ഥ നിർബന്ധിതമാണ് എന്ന് വിധിച്ചുകൊണ്ട്, ഖണ്ഡിക 13-ൽ ഇപ്രകാരം നിരീക്ഷിച്ചു:

> *"13. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 4(2) പ്രകാരം ആക്ഷേപങ്ങൾ ഫയൽ ചെയ്യാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന അറിയിപ്പ് ലഭിച്ച വ്യക്തികൾക്ക് നേരിടേണ്ടിവരുന്ന വിവിധ ദുരിതങ്ങൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ 30 ദിവസത്തെ കാലയളവ് വളരെ കുറവാണോ എന്ന് തീരുമാനിക്കേണ്ടത് കോടതികളല്ല, കൂടാതെ, സമയത്തിന്റെ അപര്യാപ്തത കാരണം ഈ വകുപ്പ് നിർദ്ദേശകമാണ് എന്ന് വിധിക്കാനും കഴിയില്ല."*

തുടർന്ന്, ***ടോപ്‌ലൈൻ ഷൂസ് ലിമിറ്റഡ് vs. കോർപ്പറേഷൻ ബാങ്ക്*** *[(2002) 6 SCC 33]*, ***ഡോ. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ് vs. ശ്രീനാഥ് ചതുർവേദി*** *[(2002) 6 SCC 635]* എന്നീ കേസുകളിലെ ഈ കോടതിയുടെ വിധികൾ പരിഗണിച്ച ശേഷം, "വകുപ്പിന്റെ ഭാഷയും നിയമം ലക്ഷ്യമിടുന്ന ഉദ്ദേശ്യങ്ങളും കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 4(2)-ൽ ആക്ഷേപം ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലയളവ് നിർബന്ധിതമായ വ്യവസ്ഥയാണ്" എന്ന് ഈ കോടതി വിധിച്ചു.

25. കക്ഷികൾക്കുവേണ്ടി ഹാജരായ ബഹുമാന്യരായ അഭിഭാഷകർ പരാമർശിച്ച മറ്റു ചില കേസുകൾക്ക്, ഈ കോടതിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട

ഈ കേസിന്റെ വസ്തുതകളുമായും വിഷയവുമായും നേരിട്ട് ബന്ധമില്ല. അതിനാൽ, അവ ഇവിടെ കൈകാര്യം ചെയ്യുകയോ പരിഗണിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല.

26. ഇനി, റഫറൻസ് ഉത്തരവിൽ പരാമർശിച്ചിട്ടുള്ളതും, ഈ കോടതി പുറപ്പെടുവിച്ചതുമായ തീർപ്പുകൾ കൈകാര്യം ചെയ്യാം.

27. ഈ കോടതിയുടെ ഡിവിഷൻ ബെഞ്ച്, ***ടോപ്‌ലൈൻ ഷൂസ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)*; ***കൈലാഷ് vs. നാൻഹു*** *[(2005) 4 SCC 480]*, ***സാലെം അഡ്വക്കേറ്റ് ബാർ അസോസിയേഷൻ vs. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ*** *[(2005) 6 SCC 344]* എന്നിവയിലെ ഈ കോടതിയുടെ തീർപ്പുകൾ ഒരു വശത്തും, ***ഡോ. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)*, ***എൻ.ഐ.എ. vs. ഹില്ലി മൾട്ടിപർപ്പസ് കോൾഡ് സ്റ്റോറേജ്*** *[(2015) 16 SCC 22]* എന്നിവയിലെ തീർപ്പുകൾ മറുവശത്തും പ്രകടമായ വൈരുദ്ധ്യം ഉണ്ടെന്ന് നിരീക്ഷിച്ചതിന് ശേഷമാണ് ഈ ചോദ്യം റഫർ ചെയ്തിട്ടുള്ളത്.

28. ***ടോപ്‌ലൈൻ ഷൂസ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)* കേസിൽ, ഈ കോടതിയുടെ ഒരു ഡിവിഷൻ ബെഞ്ച്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)(a)-ലെ വ്യവസ്ഥ കൈകാര്യം ചെയ്തുകൊണ്ട്, പ്രസ്തുത വ്യവസ്ഥ നിർദ്ദേശകമാണ്, നിർബന്ധിതമല്ല എന്ന് വിധിച്ചു. ഇങ്ങനെ വിധിക്കുന്നതിനിടെ, ബെഞ്ച് സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചു, കൂടാതെ 45 ദിവസത്തിനുള്ളിൽ പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിന്റെ അനന്തരഫലം ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നില്ല എന്നും ചൂണ്ടിക്കാട്ടി.

പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിലെ ഖണ്ഡിക 8-ൽ ഈ കോടതി ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു:

> *"മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാൻ സമയപരിധി നൽകുന്ന നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകളെ ഒരു വഴികാട്ടിയായി പരിഗണിച്ചുകൊണ്ട്, എല്ലാ വസ്തുതകളും സാഹചര്യങ്ങളും ഫോറമോ കമ്മീഷനോ പരിഗണിക്കേണ്ടതാണ്. അതിനുശേഷം, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ പരിഗണനയിൽ എടുത്തുകൊണ്ട്, നീതിയുടെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്നതിനും അത്തരം കേസുകൾ വേഗത്തിൽ തീർപ്പാക്കുന്നതിനും ഏറ്റവും ഉചിതമായ രീതിയിൽ അതിന്റെ വിവേചനാധികാരം വിനിയോഗിക്കേണ്ടതാണ്."*
>
> *(ഊന്നൽ നൽകിയത്)*

ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യകാരണ പത്രികയിലെ വകുപ്പ് 4-ൽ നിയമനിർമ്മാണ സഭ *"അർദ്ധ-ജുഡീഷ്യൽ സ്ഥാപനങ്ങൾ സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ പാലിക്കണം"* എന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ട് എന്നത് ശരിയാണ്, എങ്കിലും അത് പൊതുവായി പാലിക്കേണ്ടതാണ്, അല്ലാതെ അത് പ്രത്യേകമായി ഒഴിവാക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള സാഹചര്യങ്ങളിൽ അല്ല. പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിൽ, വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3)-നെപ്പറ്റി പരാമർശിച്ചിട്ടുമില്ല, ശ്രദ്ധിച്ചിട്ടുമില്ല. വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പുകൾ (1), (2) എന്നിവയിൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള നടപടിക്രമങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ടുള്ള

നടപടികൾ, സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ പാലിച്ചില്ല എന്ന കാരണത്താൽ ഒരു കോടതിയിലും ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടാൻ പാടില്ല എന്ന് അത് നിർബന്ധിക്കുന്നു. ഇതിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാകുന്നത്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13(2)(a)-ലെ വ്യവസ്ഥകൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, പ്രസ്തുത നടപടിക്രമം സ്വീകരിക്കുന്നതിലൂടെ സ്വാഭാവിക നീതിയുടെ തത്വങ്ങൾ ലംഘിക്കപ്പെട്ടു എന്ന് പറയാൻ കഴിയില്ലെന്ന് നിയമം നിർബന്ധിക്കുന്നു എന്നും, പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനായി നൽകിയിട്ടുള്ള 30 ദിവസവും അധികമുള്ള 15 ദിവസവും മതിയായതും അന്തിമവുമായ സമയമാണെന്നുമാണ്.

ടോപ്‌ലൈൻ ഷൂസ് *(ഉപരിസൂചിതം)* കേസിൽ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിൽ, *"മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാൻ അനുവദിച്ച സമയം മൊത്തം 45 ദിവസത്തെ കാലയളവ് കവിയുകയാണെങ്കിൽ അനന്തരഫലങ്ങൾ ഒന്നും വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നില്ല"* എന്നും ഈ കോടതിക്ക് അഭിപ്രായമുണ്ടായിരുന്നു. ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിക്കുമ്പോൾ, എതിർകക്ഷി, ഖണ്ഡം (a) പ്രകാരം നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള സമയത്തിനുള്ളിൽ പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിൽ പരാജയപ്പെടുകയാണെങ്കിൽ, "ജില്ലാ ഫോറം പരാതിക്കാരന്റെ ശ്രദ്ധയിൽ കൊണ്ടുവരുന്ന തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഉപഭോക്തൃ തർക്കം തീർപ്പാക്കുന്ന നടപടികളുമായി മുന്നോട്ട് പോകണം..." എന്ന് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)(b)(ii)-ലെ വ്യവസ്ഥ ബെഞ്ച് പരിഗണിച്ചില്ല. പ്രസ്തുത വിധിക്ക് ശേഷം, 2002-ലെ ഭേദഗതി നിയമം 62-ലൂടെ (15.03.2003 മുതൽ പ്രാബല്യത്തിൽ), ജില്ലാ ഫോറം *"തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഏകപക്ഷീയമായി"* ഉപഭോക്തൃ തർക്കം തീർപ്പാക്കുന്ന നടപടികളുമായി മുന്നോട്ട് പോകണമെന്ന് നിയമനിർമ്മാണ സഭ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തു. "*ഏകപക്ഷീയമായി*" എന്ന വാക്ക് ഭേദഗതി നിയമം വഴി കൂട്ടിച്ചേർത്തതാണ്. ഈ കോടതി മുകളിൽ നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ, പരാതിക്ക് നിശ്ചിത സമയത്തിനുള്ളിൽ മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിന്റെ അനന്തരഫലം മേൽപ്പറഞ്ഞ ഉപ-വകുപ്പിൽ വ്യക്തമായി വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്, എന്നാൽ മേൽപ്പറഞ്ഞ കേസ് തീരുമാനിക്കുമ്പോൾ ബെഞ്ച് അത് ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നില്ല.

29. *കൈലാഷ് vs. നാൻഹു* *(ഉപരിസൂചിതം)* എന്ന കേസിൽ, ഈ കോടതി ജനപ്രാതിനിധ്യ നിയമം, 1951 പ്രകാരമുള്ള ഒരു തിരഞ്ഞെടുപ്പ് വിചാരണയാണ് കൈകാര്യം ചെയ്തത്. അവിടെ, സംഹിതയിലെ അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1-ലെ വ്യവസ്ഥ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, അത് നിർദ്ദേശകമാണ്, നിർബന്ധിതമല്ല എന്ന് വിധിച്ചു. ഇങ്ങനെ വിധിച്ചുകൊണ്ട്, *"സമയം നീട്ടിനൽകാത്തതിന്റെ അനന്തരഫലങ്ങൾ സംഹിതയിൽ പ്രത്യേകമായി വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടില്ല"* എന്ന കാഴ്ചപ്പാടാണ് കോടതി സ്വീകരിച്ചത്. എന്നാൽ, നിലവിൽ ഈ കോടതിയുടെ പരിഗണനയിലിരിക്കുന്ന വിഷയം ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമപ്രകാരമുള്ളതായതിനാലും, അതിൽ അനന്തരഫലങ്ങൾ പ്രത്യേകമായി വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്ന് ഈ കോടതി മുൻപ് നിരീക്ഷിച്ചതിനാലും, പ്രസ്തുത കേസിലെ തീർപ്പിന് ഈ ചോദ്യവുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമില്ല.

ആ വിധിന്യായത്തിലെ ഖണ്ഡിക 35-ൽ, ***ടോപ്‌ലൈൻ ഷൂസ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)* കേസ് ബെഞ്ച് പരാമർശിച്ചു. അവിടെ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ വ്യവസ്ഥ നിർദ്ദേശകമാണ്, നിർബന്ധിതമല്ല എന്ന് പരിഗണിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ, പ്രസ്തുത കേസിൽ കോടതി കൈകാര്യം ചെയ്തത് സംഹിതയിലെ വ്യവസ്ഥകളാണ്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ പ്രത്യേക വ്യവസ്ഥകളല്ല എന്നതിനാൽ, അത് ***ടോപ്‌ലൈൻ ഷൂസ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)* കേസിലെ തീർപ്പിന് സാധുത നൽകുന്നതായി കണക്കാക്കാൻ കഴിയില്ല എന്നാണ് ഈ കോടതിയുടെ അഭിപ്രായം.

അതുകൊണ്ട്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ***കൈലാഷ് vs. നാൻഹു*** *(ഉപരിസൂചിതം)* കേസ്, ***ഡോ. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)* കേസിലെ തീർപ്പിനെ അസാധുവാക്കിയിട്ടില്ല എന്ന് ഈ കോടതി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

30. ***സാലെം അഡ്വക്കേറ്റ് ബാർ അസോസിയേഷൻ*** *(ഉപരിസൂചിതം)* എന്ന കേസിലും, ഈ കോടതി കൈകാര്യം ചെയ്തത് സംഹിതയിലെ അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 പ്രകാരമുള്ള ഒരു കേസ് ആയിരുന്നു. ഖണ്ഡിക 20-ൽ ഇപ്രകാരം വിധിച്ചു:

> ***"20.*** *..... 'shall' (ആകുന്നു/വേണം) എന്ന വാക്ക് ഉപയോഗിക്കുന്നത് സാധാരണയായി വ്യവസ്ഥയുടെ നിർബന്ധിത സ്വഭാവത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നതാണ്, എന്നാൽ അത് ഉപയോഗിക്കുന്ന പശ്ചാത്തലം കണക്കിലെടുത്തോ അല്ലെങ്കിൽ നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ ഉദ്ദേശ്യം കണക്കിലെടുത്തോ അതിനെ നിർദ്ദേശകമായി വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ കഴിയും. പ്രസ്തുത ചട്ടം നീതിയുടെ ലക്ഷ്യത്തെ മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകുന്നതിനായിരിക്കണം, അല്ലാതെ അതിനെ പരാജയപ്പെടുത്തുന്നതിന് ആയിരിക്കരുത്. നടപടിച്ചട്ടങ്ങൾ നീതിയുടെ ലക്ഷ്യത്തിനായി ഉണ്ടാക്കിയതാണ്, അല്ലാതെ നീതിയെ പരാജയപ്പെടുത്താനല്ല. നീതിയെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും നീതി നിഷേധിക്കപ്പെടുന്നത് തടയുകയും ചെയ്യുന്ന ചട്ടങ്ങളോ നടപടിക്രമങ്ങളോ ആണ് തിരഞ്ഞെടുക്കേണ്ടത്. നടപടിച്ചട്ടങ്ങൾ നീതിയുടെ പരിചാരികയാണ്, അല്ലാതെ അതിന്റെ യജമാനത്തിയല്ല. നിലവിലെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, കർശനമായ വ്യാഖ്യാനം നീതിയെ പരാജയപ്പെടുത്തും."*

തുടർന്ന്, സംഹിതയിലെ അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1-ലെ വ്യവസ്ഥകളും അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10-ഉം കോടതി പരാമർശിച്ചു. പ്രസ്തുത വ്യവസ്ഥകളുടെ യോജിച്ച വ്യാഖ്യാനത്തിൽ സംഹിതയിലെ അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1-ലെ വ്യവസ്ഥകൾ നിർദ്ദേശകമാണ്, നിർബന്ധിതമല്ല എന്നും വിധിച്ചു. പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിലെ പ്രസക്തമായ ഖണ്ഡിക 21 താഴെ നൽകുന്നു:

> ***"21.*** *ഈ വ്യവസ്ഥ വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നതിൽ, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10-ന്റെ പിന്തുണയും ലഭിക്കും. ചട്ടം 1-ലോ ചട്ടം 9-ലോ ആവശ്യപ്പെടുന്ന രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി സമർപ്പിക്കാൻ ഏതെങ്കിലും കക്ഷി കോടതി അനുവദിച്ച സമയത്തിനുള്ളിൽ പരാജയപ്പെട്ടാൽ, കോടതി അയാൾക്കെതിരെ വിധി*

പ്രസ്താവിക്കുകയോ കേസിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഉചിതമെന്ന് തോന്നുന്ന മറ്റ് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുകയോ ചെയ്യണം എന്ന് ചട്ടം 10 വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. ഈ വ്യവസ്ഥ പ്രകാരം രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിൽ പരാജയപ്പെട്ടാൽ, പ്രതിക്കെതിരെ വിധി പ്രസ്താവിക്കാനോ അഥവാ കേസിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഉചിതമെന്ന് തോന്നുന്ന മറ്റ് ഉത്തരവ് നൽകാനോ കോടതിക്ക് വിവേചനാധികാരം നൽകിയിരിക്കുന്നു. 'shall' എന്ന വാക്ക് ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, ഈ വ്യവസ്ഥയുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ പോലും പ്രതിക്കെതിരെ വിധി പ്രസ്താവിക്കാനോ അല്ലാതെയോ ഉള്ള വിവേചനാധികാരം കോടതിക്ക് നൽകിയിട്ടുണ്ട്, കൂടാതെ കേസിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഉചിതമെന്ന് തോന്നുന്ന ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കാനും സാധിക്കും. അനുശാസനം VIII-ലെ ചട്ടം 1, ചട്ടം 10 എന്നിവ വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നതിൽ യോജിച്ച വ്യാഖ്യാനം എന്ന തത്വം പ്രയോഗിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അതിന്റെ ഫലമായി, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10 പ്രകാരം, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1-ൽ നൽകിയിട്ടുള്ള 90 ദിവസത്തെ കാലയളവ് കഴിഞ്ഞതിന് ശേഷവും രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാൻ പ്രതിയെ അനുവദിക്കുന്നതിനുള്ള അധികാരം കോടതിക്ക് അതിന്റെ വിവേചനാധികാരത്തിൽ ഉണ്ടാകും. 90 ദിവസത്തെ സമയപരിധിക്ക് ശേഷം കൂടുതൽ സമയം അനുവദിക്കാൻ കഴിയില്ല എന്ന് അനുശാസനം VIII ചട്ടം 10-ൽ യാതൊരു നിയന്ത്രണവുമില്ല. 'കേസിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഉചിതമെന്ന് തോന്നുന്ന ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കാൻ' കോടതിക്ക് വിശാലമായ അധികാരമുണ്ട്. അതിനാൽ, രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള 90 ദിവസത്തെ ഉയർന്ന പരിധി വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1-ലെ വ്യവസ്ഥ നിർദ്ദേശകമാണ് എന്നത് വ്യക്തമാണ്."

അതുകൊണ്ട്, ഈ കോടതിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിന് സംഹിതയിലെ അനുശാസനം VIII, ചട്ടം 1-നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം പ്രസക്തിയുണ്ട്, എന്നാൽ ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13(2)-ലെ വ്യവസ്ഥകൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന കേസുകൾക്കോ, അല്ലെങ്കിൽ വകുപ്പ് 13(2)-ന് സമാനമായ വ്യവസ്ഥയുള്ളതും അനന്തരഫലങ്ങൾ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുള്ളതുമായ മറ്റ് നിയമങ്ങൾക്കോ ഇത് ബാധകമല്ല.

31. ***ഡോ. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)* കേസ്, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണ്. ഈ കോടതിയുടെ മൂന്നംഗ ബെഞ്ചാണ് (***ടോപ്‌ലൈൻ ഷൂസ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)* കേസിലെ തീർപ്പിന് ശേഷമാണ് ഇത് വന്നത്) ഈ കേസിൽ വിധി പറഞ്ഞത്. ഈ കേസിൽ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)(a) പ്രകാരം പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനായി നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള സമയപരിധി കർശനമായി പാലിക്കേണ്ടതാണ്,

അതായത് അത് നിർബന്ധിതമാണ്, നിർദ്ദേശകമല്ല എന്ന് വിധിച്ചു. പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിലെ ഖണ്ഡിക 13-ൽ ഇപ്രകാരം നിരീക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്:

> *"വേഗത്തിലുള്ള വിചാരണ ലഭിക്കുന്നതിന്, രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടിയോ കേസിന്റെ പതിപ്പോ സമർപ്പിക്കുന്നതിന് 45 ദിവസത്തിൽ കൂടുതൽ സമയം നൽകരുത് എന്ന ഈ നിയമനിർമ്മാണ കൽപ്പന പാലിക്കേണ്ടത് ആവശ്യമാണ്. ഇത് പാലിക്കപ്പെടുന്നില്ലെങ്കിൽ, കേസുകൾ മൂന്നോ അഞ്ചോ മാസങ്ങൾക്കുള്ളിൽ തീർപ്പാക്കണം എന്ന നിയമനിർമ്മാണ സഭയുടെ കൽപ്പന പരാജയപ്പെടും."*

പറയപ്പെട്ട ***ഡോ. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)* കേസിൽ, നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള കാലഹരണം നിർബന്ധിതമാണ്, അതിനാൽ അത് കർശനമായി പാലിക്കണം എന്ന് വിധിക്കുന്നതിനിടെ, ഈ കോടതി, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ (ഭേദഗതി) ബിൽ, 2002-ന്റെ ഉദ്ദേശ്യകാരണ പത്രികയും പരിഗണിച്ചു (ഇത് പിന്നീട് 2002-ലെ നിയമം 62 ആയി നിയമമാവുകയും 15.03.2003 മുതൽ പ്രാബല്യത്തിൽ വരികയും ചെയ്തു). ഇതിന്റെ പ്രധാന സവിശേഷതകൾ *"ഉപഭോക്താക്കൾക്ക് ലളിതവും ചെലവുകുറഞ്ഞതും വേഗത്തിലുള്ളതുമായ നീതി നൽകുക..."* എന്നതും, *"കേസുകളുടെ തീർപ്പാക്കൽ വേഗത്തിലാക്കുക"* എന്നതുമായിരുന്നു. കൂടാതെ, *"നിയമത്തിലെ വിവിധ വ്യവസ്ഥകൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിൽ നിരവധി തടസ്സങ്ങളും കുറവുകളും ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടതിനെ"* തുടർന്ന്, ഉപഭോക്തൃ പരാതികൾ വേഗത്തിൽ തീർപ്പാക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ, നിയമത്തിൽ ചില ഭേദഗതികൾ വരുത്തി. അതിൽ ഉൾപ്പെട്ട ഒന്നാണ്: *"(iii) പരാതികൾ സ്വീകരിക്കേണ്ടതിനും, എതിർകക്ഷിക്ക് നോട്ടീസ് നൽകേണ്ടതിനും, പരാതികൾ തീർപ്പാക്കേണ്ടതിനും ഉള്ള സമയപരിധി നിർണ്ണയിക്കുക."* ഈ ലക്ഷ്യം പരിഗണിച്ചുകൊണ്ട്, വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)(b)(ii)-ൽ *"തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ"* എന്ന തുടക്കവാക്കുകൾക്ക് പകരം *"തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഏകപക്ഷീയമായി"* എന്ന് കൂട്ടിച്ചേർത്തു. ഈ ഭേദഗതിയിലൂടെ, എതിർകക്ഷി തന്റെ കേസ് അവതരിപ്പിക്കുന്നതിൽ വീഴ്ച വരുത്തുകയോ പരാജയപ്പെടുകയോ ചെയ്താൽ, 45 ദിവസത്തെ നിശ്ചിത പരിധിക്കുള്ളിൽ പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാത്തതിന്റെ അനന്തരഫലം എന്നത്, ജില്ലാ ഫോറം പരാതിക്കാരൻ അതിന്റെ ശ്രദ്ധയിൽ കൊണ്ടുവരുന്ന തെളിവുകളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഉപഭോക്തൃ തർക്കം ഏകപക്ഷീയമായി തീർപ്പാക്കുന്ന നടപടികളുമായി മുന്നോട്ട് പോകണം എന്നതായിരുന്നു. പരാതികൾ വേഗത്തിൽ തീർപ്പാക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുന്നതിനായി, വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3A) ഉൾപ്പെടുത്തിയതായും കോടതി ശ്രദ്ധിച്ചു. പരാതി കഴിയുന്നത്ര വേഗത്തിൽ കേൾക്കണം എന്നും, സാധാരണയായി 3 മാസത്തിനുള്ളിലും, സാധനങ്ങളുടെ പരിശോധനയോ നിരീക്ഷണങ്ങളോ ആവശ്യമുള്ളിടത്ത് 5 മാസത്തിനുള്ളിലും പരാതി തീർപ്പാക്കാൻ ശ്രമിക്കണമെന്നും ഇത് വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. പ്രസ്തുത ഉപ-വകുപ്പിലെ പ്രത്യേക വ്യവസ്ഥകൾ ആവശ്യപ്പെട്ടത്, സാധാരണയായി സമയം നീട്ടി നൽകാൻ പാടില്ല എന്നും, അങ്ങനെ നൽകിയാൽ

അതിന് മതിയായ കാരണം എഴുതി രേഖപ്പെടുത്തുകയും പിഴ ചുമത്തുകയും ചെയ്യണമെന്നുമാണ്. നിശ്ചിത സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ പരാതി തീർപ്പാക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ, അതിനുള്ള കാരണങ്ങൾ പരാതി തീർപ്പാക്കുന്ന സമയത്ത് രേഖപ്പെടുത്തേണ്ടതുമാണ്.

ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ച ശേഷവും, മേൽപ്പറഞ്ഞ ഭേദഗതികൾ പരിഗണിച്ച ശേഷവുമാണ്, പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള 30 അധികം 15 ദിവസത്തെ സമയപരിധി നിർബന്ധിതവും കർശനമായി പാലിക്കേണ്ടതുമാണ് എന്ന് ഈ കോടതി വിധിച്ചത്.

32. ***എൻ.ഐ.എ. vs ഹില്ലി മൾട്ടിപർപ്പസ് കോൾഡ് സ്റ്റോറേജ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)* എന്ന കേസിന്റെ റഫറിങ് ഉത്തരവിൽ പരിഗണിച്ച തീർപ്പ്, ***ഡോ. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ്*** *(ഉപരിസൂചിതം),* ***കൈലാഷ് vs നാൻഹു*** *(ഉപരിസൂചിതം)* എന്നീ കേസുകളിലെ വീക്ഷണങ്ങളുടെ വൈരുദ്ധ്യം ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടതിന് ശേഷം, അതേ കേസിൽ രണ്ട് ജഡ്ജിമാരുടെ ബെഞ്ച് പുറപ്പെടുവിച്ചതാണ്.

സംഹിതയിലെയും ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെയും വ്യവസ്ഥകൾ പരിഗണിച്ച ശേഷം, റഫറൻസിന് ഉത്തരം നൽകിയത്, *"ഈ കോടതിയുടെ മൂന്നംഗ ബെഞ്ച് **ഡോ. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ്** (ഉപരിസൂചിതം) കേസിൽ നൽകിയ നിയമമാണ് നിലനിൽക്കേണ്ടത്"* എന്നാണ്. ഈ നിഗമനത്തിൽ എത്താൻ, പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിലെ ഖണ്ഡിക 25-ലും 26-ലും താഴെ പറയുന്നവ നിരീക്ഷിച്ചു:

> *"25. അതിനാൽ, ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ് കേസിൽ നൽകിയ വിധി തന്നെയാണ് നിലനിൽക്കുന്നത് എന്ന് ഈ കോടതി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. അതുകൊണ്ട്, എതിർകക്ഷിക്ക് തന്റെ ഭാഷ്യമോ മറുപടിയോ ഫയൽ ചെയ്യാൻ 15 ദിവസത്തെ അധിക സമയം നൽകാൻ ജില്ലാ ഫോറത്തിന് കഴിയുമെന്നും, അതിനപ്പുറം നൽകാൻ കഴിയില്ലെന്നും ഉള്ള വീക്ഷണം ഈ കോടതി ആവർത്തിച്ച് ഉറപ്പിക്കുന്നു.*
>
> *26. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ് കേസിലെ നിയമം പിന്തുടരുന്നതിന് മറ്റൊരു കാരണം കൂടിയുണ്ട്. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ് കേസിലെ വിധി 2002-ലും, കൈലാഷ് കേസിലെ വിധി 2005-ലുമാണ് വന്നത്. ഈ കോടതി സ്ഥാപിച്ച നിയമം അനുസരിച്ച്, കൈലാഷ് കേസ് പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ് കേസിലെ വിധി കാലക്രമേണ മുമ്പുള്ളതായിരുന്നതിനാൽ, അതിലെ വീക്ഷണത്തെ ഈ കോടതി മാനിക്കേണ്ടതായിരുന്നു. മേൽപ്പറഞ്ഞ നിയമപരമായ ഭാഷ്യം ഈ കോടതിക്ക് അവഗണിക്കാൻ കഴിയില്ല, അതിനാൽ ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ് കേസിൽ പ്രകടിപ്പിച്ച വീക്ഷണം പിന്തുടരണമെന്ന് ഈ കോടതി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു."*

33. മേൽപ്പറഞ്ഞ തീർപ്പിന് ശേഷം, കൂടുതൽ റഫറൻസ് ആവശ്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല എങ്കിലും, ഈ ഭരണഘടനാ ബെഞ്ചിന് റഫർ ചെയ്ത ചോദ്യത്തിന് മറുപടി നൽകുന്ന നടപടികളുമായി ഈ കോടതി

മുന്നോട്ട് പോകുന്നു, കൂടാതെ ***ഡോ. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)* കേസിൽ ഈ കോടതി പ്രകടിപ്പിച്ച വീക്ഷണമാണ് ശരിയായ വീക്ഷണം എന്ന് ഈ കോടതി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

ചോദ്യം 2: **ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമം, 1986-ലെ വകുപ്പ് 13 പ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണത്തിന്റെ ആരംഭ ബിന്ദു എന്തായിരിക്കും?**

34. തീരുമാനിക്കേണ്ട ചോദ്യം ഇതാണ്: ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13 പ്രകാരം, എതിർകക്ഷി പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലഹരണം ആരംഭിക്കുന്നത്, പരാതിയുടെ നോട്ടീസ് എതിർകക്ഷിക്ക് ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലാണോ, അതോ പരാതിയുടെ പകർപ്പ് സഹിതമുള്ള നോട്ടീസ് ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലാണോ

35. ***എൻ.ഐ.എ. vs. ഹില്ലി മൾട്ടിപർപ്പസ് കോൾഡ് സ്റ്റോറേജ്*** *(ഉപരിസൂചിതം)* എന്ന ഈ കേസിൽത്തന്നെ, ഈ കോടതിയുടെ മൂന്നംഗ ബെഞ്ച് 04.12.2015-ൽ പുറപ്പെടുവിച്ച വിധിന്യായത്തിലെ ഖണ്ഡിക 12-ൽ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13(2) പ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണത്തിന്റെ ആരംഭ ബിന്ദുവിനെ പരാമർശിച്ചുകൊണ്ട് ഇപ്രകാരം വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്: *"നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12 പ്രകാരം സ്വീകരിച്ച ഒരു പരാതിയെ തുടർന്ന്, എതിർകക്ഷി എത്ര സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ തന്റെ ഭാഷ്യം ജില്ലാ ഫോറത്തിന് നൽകണം എന്നതിലാണ് ഈ വിഷയം പൂർണ്ണമായും കേന്ദ്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. ജില്ലാ ഫോറത്തിൽ ഒരു പരാതി ലഭിച്ചാൽ, അത് നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 12 പ്രകാരം സ്വീകരിക്കുകയാണെങ്കിൽ, പരാതിയുടെ ഒരു പകർപ്പ് എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകേണ്ടതാണ്. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ വ്യവസ്ഥകൾ പ്രകാരം, എതിർകക്ഷി തന്റെ കേസിന്റെ ഭാഷ്യം പരാതിയുടെ പകർപ്പ് ലഭിച്ച തീയതി മുതൽ 30 ദിവസത്തിനുള്ളിൽ നൽകേണ്ടതാണ്."*

36. എങ്കിലും, ഈ അപ്പീലിൽത്തന്നെ (*സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പർ 2013-ലെ 10941-10942,* ***എൻ.ഐ.എ. vs. ഹില്ലി മൾട്ടിപർപ്പസ് കോൾഡ് സ്റ്റോറേജ്***), ഈ കോടതിയുടെരണ്ട് ജഡ്ജിമാരുടെ മറ്റൊരു ബെഞ്ച് 18.01.2017-ലെ ഒരു ഉത്തരവ് വഴി, ***ഡോ. ജെ. ജെ. മെർച്ചന്റ് കേസിലെ*** തീർപ്പായ, പ്രസ്തുത സമയപരിധി കണക്കാക്കേണ്ടത് എതിർകക്ഷിക്ക് നോട്ടീസ് അല്ലെങ്കിൽ പരാതി ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലാണ് എന്നതിനെക്കുറിച്ച്, കൂടുതൽ സൂക്ഷ്മമായ വിശകലനം ആവശ്യമാണ് എന്ന വീക്ഷണം പ്രകടിപ്പിച്ചു. അതുകൊണ്ട്, ബെഞ്ച് അഭിപ്രായപ്പെട്ടത്, *"നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ൽ നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണത്തിന്റെ ആരംഭ ബിന്ദു എന്താണ് എന്നത് ആധികാരികമായി തീരുമാനിക്കേണ്ടതുണ്ട്"* എന്നാണ്. അങ്ങനെയാണ് ഈ ചോദ്യം ആധികാരികമായ ഒരു തീർപ്പിനായി ഈ കോടതിയുടെ മുന്നിൽ വന്നിരിക്കുന്നത്.

37. ഈ ചോദ്യം തീരുമാനിക്കുന്നതിനായി, ഈ കോടതി ആദ്യം ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെയും അതിന്റെ കീഴിൽ രൂപപ്പെടുത്തിയ റെഗുലേഷനുകളിലെയും പ്രസക്തമായ വ്യവസ്ഥകൾ വിശകലനം ചെയ്യാം. ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-

വകുപ്പുകൾ (2)(a)-ഉം (2)(b)-ഉം വ്യക്തമാക്കുന്നത്, എതിർകക്ഷിക്ക് നൽകേണ്ടത് പരാതിയുടെ പകർപ്പാണ് എന്നും, 30 ദിവസത്തിനുള്ളിലോ 15 ദിവസത്തിൽ അധികരിക്കാത്ത നീട്ടിനൽകിയ കാലയളവിനുള്ളിലോ കേസിന്റെ ഭാഷ്യം നൽകാൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്നതും ഈ പകർപ്പ് സഹിതമുള്ള അറിയിപ്പിലൂടെയാണ് എന്നുമാണ്. അതുകൊണ്ട്, മേൽപ്പറഞ്ഞ വ്യവസ്ഥയിൽ നിന്ന് തന്നെ, സ്വീകരിച്ച പരാതിയുടെ പകർപ്പ് കൈമാറുമ്പോൾ മാത്രമാണ് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലഹരണം ആരംഭിക്കുക എന്ന് വ്യക്തമാണ്.

കൂടാതെ, ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ റെഗുലേഷനുകൾ, 2005-ലെ റെഗുലേഷൻ 10-ഉം നോട്ടീസ് നൽകുന്നതിനുള്ള നടപടിക്രമം വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. ഇത് പരാതിയുടെ പകർപ്പ് സഹിതം ആയിരിക്കണം. റെഗുലേഷൻ 10(5) വ്യക്തമായി ഇങ്ങനെ പറയുന്നു: *"നോട്ടീസിനൊപ്പം, പരാതിയുടെയും, അപ്പീലിന്റെ കാരണങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്ന മെമ്മോറാണ്ടത്തിന്റെയും, സാഹചര്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് ഹർജികളുടെയും, ഫയൽ ചെയ്ത മറ്റ് രേഖകളുടെയും പകർപ്പുകൾ എതിർകക്ഷി(കൾ)/എതിർകക്ഷി(കൾ)ക്ക് നൽകേണ്ടതാണ്."* എതിർകക്ഷി മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലഹരണാവധി ആരംഭിക്കുന്നത് പരാതിയുടെ പകർപ്പ് കൈമാറുമ്പോൾ മാത്രമാണ് എന്നും ഇത് വ്യക്തമാക്കുന്നു.

38. സിവിൽ നടപടി സംഹിതയിൽ പോലും, അനുശാസനം VIII ചട്ടം 1 വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്, പ്രതി, "സമൻസ്" ലഭിച്ച തീയതി മുതൽ 30 ദിവസത്തിനുള്ളിൽ രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യണം എന്നാണ്. സംഹിതയിലെ അനുശാസനം V ചട്ടം 1-ൽ "സമൻസ്" നിർവചിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ, ചട്ടം 2 വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്, *"ഓരോ സമൻസിനൊപ്പവും ഒരു അന്യായത്തിന്റെ പകർപ്പ് ഉണ്ടായിരിക്കണം"* എന്നാണ്. മേൽപ്പറഞ്ഞ വ്യവസ്ഥകൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, ഈ കോടതിയുടെ രണ്ട് ജഡ്ജിമാരുടെ ബെഞ്ച്, ***നഹർ എന്റർപ്രൈസസ് vs. ഹൈദരാബാദ് ഓൾവിൻ ലിമിറ്റഡ്*** *[(2007) 9 SCC 466]* എന്ന കേസിൽ, ഖണ്ഡിക 8, 9, 10 എന്നിവയിൽ ഇപ്രകാരം വിധിച്ചു:

> ***(8)*** *ബഹുമാനപ്പെട്ട അഭിഭാഷകൻ പറയുന്നത് ശരിയാണ് എന്ന് തോന്നുന്നു. ഒരു പ്രതിയോട് കോടതിയിൽ ഹാജരാകാനും രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാനും ആവശ്യപ്പെട്ട് സമൻസ് അയയ്ക്കുമ്പോൾ, സംഹിതയിലെ അനുശാസനം V ചട്ടം 2 പ്രകാരം, അന്യായത്തിന്റെയും അതിനോടൊപ്പം ചേർത്ത മറ്റ് രേഖകളുടെയും പകർപ്പ് അയയ്ക്കാൻ കോടതിക്ക് ബാധ്യതയുണ്ട്.*
>
> ***(9)*** *സംഹിതയിലെ അനുശാസനം V ചട്ടം 2 ഇങ്ങനെ വായിക്കുന്നു:*
>
> *"2. അന്യായത്തിന്റെ പകർപ്പ് സമൻസിനൊപ്പം ചേർക്കേണ്ടതാണ് - ഓരോ സമൻസിനൊപ്പവും ഒരു അന്യായത്തിന്റെ പകർപ്പ് ഉണ്ടായിരിക്കണം."*
>
> ***(10)*** *അന്യായത്തിന്റെയും മറ്റ് രേഖകളുടെയും പകർപ്പ് ഇല്ലാതെ ഒരു പ്രതിക്ക് എങ്ങനെ രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യാൻ കഴിയും എന്ന ചോദ്യം ബഹുമാനപ്പെട്ട ജഡ്ജി സ്വയം കൈകാര്യം ചെയ്തില്ല....."*

39. ആർബിട്രേഷൻ ആൻഡ് കൺസിലിയേഷൻ നിയമം, 1996-ൽ പോലും, വകുപ്പ് 31-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (5) വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നത്, *"മാദ്ധ്യസ്ഥ തീരുമാനം കൈക്കൊണ്ട ശേഷം, ഒപ്പിട്ട പകർപ്പ് ഓരോ കക്ഷിക്കും കൈമാറണം"* എന്നാണ്. മാദ്ധ്യസ്ഥ തീരുമാനം റദ്ദാക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു അപേക്ഷ പ്രസ്തുത നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 34 പ്രകാരമാണ് നൽകേണ്ടത്. മാദ്ധ്യസ്ഥ തീരുമാനം കൈമാറുന്നതോടെയാണ് പ്രസ്തുത നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 34 പ്രകാരം അതിനെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള കാലഹരണം ആരംഭിക്കുന്നത്. പ്രസ്തുത നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 31(5)-ന്റെ സ്വഭാവവും വ്യാപ്തിയും വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നതിനിടെ, ഈ കോടതിയുടെ മൂന്നംഗ ബെഞ്ച്, ***യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ vs ടെക്കോ ട്രിച്ചി എഞ്ചിനീയേഴ്സ് & കോൺട്രാക്ടേഴ്സ്*** *[(2005) 4 SCC 239]* എന്ന കേസിൽ, ഖണ്ഡിക 6-ൽ ഇപ്രകാരം വിധിച്ചു:

> *(6) നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 31 മാദ്ധ്യസ്ഥ തീരുമാനത്തിന്റെ രൂപവും ഉള്ളടക്കവും വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്നു. നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 31 അനുശാസിക്കുന്ന രീതിയിൽ തയ്യാറാക്കിയ മാദ്ധ്യസ്ഥ തീരുമാനത്തിൽ ഒപ്പിടുകയും തീയതി രേഖപ്പെടുത്തുകയും വേണം. ഉപ-വകുപ്പ് (5) അനുസരിച്ച്, "മാദ്ധ്യസ്ഥ തീരുമാനം കൈക്കൊണ്ട ശേഷം, ഒരു ഒപ്പിട്ട പകർപ്പ് ഓരോ കക്ഷിക്കും കൈമാറണം." നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 2-ലെ ഖണ്ഡം (h) അനുസരിച്ച്, "മധ്യസ്ഥ വിധിനിർണ്ണയ കരാറിലെ കക്ഷി" എന്നാണ് "കക്ഷി" എന്ന പദം കൊണ്ട് അർത്ഥമാക്കുന്നത്. സന്ദർഭം അല്ലാത്തപക്ഷം ആവശ്യപ്പെടുന്നില്ലെങ്കിൽ, നൽകിയിട്ടുള്ള നിർവചനം വായിക്കണം. വകുപ്പ് 34-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (3) പ്രകാരം, മാദ്ധ്യസ്ഥ തീരുമാനം "അപേക്ഷ നൽകുന്ന കക്ഷിക്ക്" ലഭിച്ച തീയതി മുതലാണ് 3 മാസത്തെ കാലഹരണം ആരംഭിക്കുന്നത്. .....*

മുകളിൽ പറഞ്ഞതിൽ നിന്ന് ഈ കോടതി ശ്രദ്ധിക്കുന്നത് ഇതാണ്: മറുപടി/രേഖാമൂലമുള്ള മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനോ അപ്പീൽ ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനോ കാലഹരണം വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുള്ളിടത്തെല്ലാം, അന്യായത്തിന്റെ അല്ലെങ്കിൽ ഉത്തരവിന്റെ/മാദ്ധ്യസ്ഥ തീരുമാനത്തിന്റെ പകർപ്പ് ബന്ധപ്പെട്ട കക്ഷിക്ക് കൈമാറിയാൽ മാത്രമേ കാലഹരണാവധി ആരംഭിക്കുകയുള്ളൂ.

40. ഇനി ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകളിലേക്ക് മടങ്ങുമ്പോൾ, വകുപ്പ് 13-ലെ ഉപ-വകുപ്പ് (2)-ലെ ഖണ്ഡങ്ങൾ (a)-ഉം (b)-ഉം ഒരുമിച്ച് വായിച്ചാൽ ഈ ഭാഷ്യം പൂർണ്ണമായും വ്യക്തമാകും: മേൽപ്പറഞ്ഞ വ്യവസ്ഥകൾ പ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണത്തിന്റെ ആരംഭ ബിന്ദു, പരാതിയുടെ പകർപ്പ് സഹിതമുള്ള നോട്ടീസ് ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലാണ്, കേവലം നോട്ടീസ് ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലല്ല. കാരണം, പരാതിയിൽ ഉന്നയിച്ചിട്ടുള്ള ആരോപണങ്ങൾക്ക് നിശ്ചിത സമയത്തിനുള്ളിൽ മറുപടി നൽകേണ്ടതുണ്ട്. പരാതിയുടെ പകർപ്പ് എതിർകക്ഷിക്ക് കൈമാറിയില്ലെങ്കിൽ, മറുപടി നൽകാൻ അയാൾക്ക് കഴിയില്ല. അതുകൊണ്ട്, പരാതിയുടെ പകർപ്പ് കൈമാറാതെ, കേവലം നോട്ടീസ് മാത്രം നൽകുന്നത് പര്യാപ്തമല്ല. നിയമത്തിലെ മേൽപ്പറഞ്ഞ വകുപ്പ് പ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണത്തിന്റെ ആരംഭ ബിന്ദുവായി ഇതിനെ കണക്കാക്കാനും

കഴിയില്ല. എങ്കിലും, നോട്ടീസിനൊപ്പം പരാതിയുടെ പകർപ്പ് ലഭിച്ചിട്ടില്ല എന്ന ആക്ഷേപം, ആദ്യ തീയതിയിൽ തന്നെ ഉന്നയിച്ചിരിക്കണം, അല്ലാതെ അതിനുശേഷം പാടില്ല എന്ന് ഈ കോടതി വ്യക്തമാക്കുന്നു. അല്ലാത്തപക്ഷം, പിന്നീട് ഏത് ഘട്ടത്തിലും ഇത് ഉന്നയിക്കാൻ അനുവദിച്ചാൽ, ഉപഭോക്തൃ തർക്കങ്ങൾക്ക് ലളിതവും വേഗത്തിലുള്ളതുമായ പരിഹാരം നൽകുക എന്ന നിയമത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ ലക്ഷ്യം തന്നെ പരാജയപ്പെടും.

41. ഉപസംഹാരമായി, **ഒന്നാമത്തെ ചോദ്യത്തിന്** ഈ കോടതിയുടെ **മറുപടി** ഇതാണ്: ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13 പ്രകാരം വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന 30 ദിവസത്തിന് അധികമായി 15 ദിവസത്തിൽ കൂടുതൽ, പരാതിക്ക് മറുപടി ഫയൽ ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സമയം നീട്ടി നൽകാൻ ജില്ലാ ഫോറത്തിന് അധികാരമില്ല; **രണ്ടാമത്തെ ചോദ്യത്തിനുള്ള മറുപടി** ഇതാണ്: ഉപഭോക്തൃ സംരക്ഷണ നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 13 പ്രകാരമുള്ള 30 ദിവസത്തെ കാലഹരണത്തിന്റെ ആരംഭ ബിന്ദു, എതിർകക്ഷിക്ക് പരാതി സഹിതമുള്ള നോട്ടീസ് ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലാണ്, കേവലം പരാതിയുടെ നോട്ടീസ് ലഭിക്കുന്ന തീയതി മുതലല്ല.

ഈ വിധിന്യായം ഭാവിയിൽ പ്രാബല്യത്തിൽ വരുന്നതാണ്.

റഫർ ചെയ്ത ചോദ്യങ്ങൾക്ക് അതനുസരിച്ച് മറുപടി നൽകിയിരിക്കുന്നു.

അങ്കിത് ഗ്യാൻ *റഫറൻസിന് മറുപടി നൽകി.*